

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОЧИНСТВО
В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”**

Харків
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОЧИНСТВО
В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”**

для студентів IV курсу денної форми навчання

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 “Право”
спеціальності 081 “Право”

**Харків
2023**

Методичні матеріали до практичних занять з навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах” для студентів IV курсу денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 “Право” спеціальності 081 “Право” / уклад.: М. В. Жушман, К. А. Гузе та ін. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2023. 75 с.

У к л а д а ч і : М. В. Жушман,
К. А. Гузе,
Я. Л. Коломієць,
О. І. Попов,
М. В. Шпак

ВСТУП

Мета навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах” – сформувати у студентів систему теоретичних знань і практичних навичок застосовування норм процесуального права при вирішенні спорів, що підлягають розгляду в порядку господарського судочинства.

Досягнення цієї мети передбачає вивчення та засвоєння основних понять, інститутів, принципів і джерел господарського процесуального права, положень щодо організації та діяльності господарських судів України, особливостей розгляду господарських спорів; оволодіння вмінням застосовувати на практиці набуті знання та складати відповідні процесуальні документи.

У результаті опанування навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах” студенти повинні:

- **знати** основні засади господарського судочинства, структуру господарських судів, їх компетенцію, юрисдикцію і підсудність господарських спорів, стадії та порядок їх вирішення, виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду;

- **уміти** тлумачити та застосовувати норми законодавства, яке регулює господарське судочинство; приймати обґрунтовані процесуальні рішення у спірних процесуальних ситуаціях; складати претензії, позовні заяви та інші процесуальні документи;

- **набути** навичок застосування чинного господарського процесуального законодавства для розширення свого правового кругозору, правової культури та вирішення питань, що виникають у практичній діяльності.

Видання розраховане на студентів, які обрали спеціалізацію “Робота в юридичних підрозділах господарських та комерційних підприємств, установ та організацій”.

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету України імені Ярослава Мудрого
(протокол № 1 від 07.09.2023 р.)

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СУДОЧИНСТВО В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”

Р о з д і л І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Сфера господарського судочинства. Поняття “господарське судочинство”. Основні риси господарської процесуальної форми. Стадії господарського судочинства. Форми судового процесу. Господарське процесуальне законодавство. Структура Господарського процесуального кодексу України.

Принципи господарського судочинства та їх система. Поняття та система принципів господарського судочинства. Принцип законності. Принцип рівності учасників перед законом і судом. Принцип правничої допомоги при вирішенні справ у судах. Принцип гласності судового процесу. Принцип національної мови судочинства. Принцип обов’язковості виконання судових рішень. Принцип диспозитивності. Принцип змагальності. Принцип рівності сторін.

Юрисдикція господарських судів. Поняття юрисдикції господарських судів. Категорії справ, що підлягають розгляду в порядку господарського судочинства. Особливості розмежування юрисдикції господарських, цивільних та адміністративних судів.

Територіальна юрисдикція (підсудність) господарських судів. Поняття підсудності. Види підсудності. Правила територіальної підсудності справ. Виключна підсудність справ. Передача справ з одного господарського суду до іншого господарського суду.

Суб'єкти господарського судочинства. Суд як суб'єкт господарського судочинства. Склад суду. Відвід судді.

Сторони в судовому процесі. Права та обов'язки сторін. Процесуальна співучасть. Процесуальне правонаступництво.

Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору.

Представники сторін і третіх осіб.

Особливості участі прокурора у господарському судочинстві.

Участь у процесі посадових осіб та інших працівників підприємств, установ, організацій, державних та інших органів. Участь у судовому процесі судового експерта.

Докази в господарському судочинстві. Поняття судового доказування. Поняття судових доказів. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування. Належність і допустимість доказів. Витребування доказів. Оцінка доказів. Засоби доказування. Письмові докази. Речові докази. Електронні докази. Висновки судового експерта.

Судові витрати. Поняття та види судових витрат. Судовий збір. Судові витрати на окремі процесуальні дії. Розподіл судових витрат.

Процесуальні строки. Поняття та види процесуальних строків. Встановлення та обчислення процесуальних строків. Закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків. Відновлення та продовження процесуальних строків.

Р о з д і л ІІ. ПРОВАДЖЕННЯ СПРАВ У СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

Відкриття провадження у справі. Позов. Позовна заява та її реквізити. Відзив на позовну заяву. Зустрічний позов. Підстави відмови у прийнятті позовної заяви. Повернення позовної заяви.

Підготовче провадження. Процесуальний порядок здійснення підготовчого провадження. Підготовче засідання. Призначення судової експертизи. Огляд і дослідження письмових та речових доказів у місці їх знаходження. Врегулювання спору за

участю судді. Поняття і засоби забезпечення позову.

Вирішення господарських спорів. Розгляд справи по суті. Відкладення розгляду справи, перерва в судовому засіданні. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем, мирова угода сторін. Зупинення провадження у справі та його поновлення. Закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду. Наказне провадження.

Рішення господарського суду. Поняття та види рішень суду. Зміст рішення. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення. Оголошення рішення та набрання ним законної сили. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив. Ухвали господарського суду.

Р о з д і л III. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення. Порядок розгляду апеляційної скарги. Межі перегляду справи в апеляційній інстанції. Повноваження апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення. Постанова апеляційної інстанції. Апеляційні скарги на ухвали місцевого господарського суду.

Перегляд судових рішень у касаційному порядку. Право на касаційне оскарження та порядок його здійснення. Порядок розгляду касаційної скарги. Межі перегляду справи в касаційній інстанції. Повноваження касаційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення чи постанови. Постанова касаційної інстанції. Касаційні скарги на ухвали господарських судів.

Перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Підстави перегляду судових рішень за виключними обставинами. Перегляд судових рішень за виключними обставинами.

Виконавче провадження у структурі господарського судочинства. Виконавче провадження: поняття, характерні риси, правове регулювання. Учасники виконавчого провадження. Роль господарського суду у стадії виконання судових рішень.

Загальні правила виконавчого провадження. Обов'язковість виконання судових рішень. Наказ господарського суду: зміст і порядок пред'явлення до виконання. Відстрочка або розстрочка виконання рішення. Зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови. Зупинення виконання судового рішення. Поворот виконання рішення, постанови. Оскарження дій чи бездіяльності органів виконавчої служби.

Р о з д і л IV. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ЗА УЧАСТЮ ІНОЗЕМНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Провадження у справах за участю іноземних підприємств і організацій. Юрисдикція і підсудність справ за участю іноземних суб'єктів господарювання. Процесуальні права та обов'язки іноземних суб'єктів господарювання. Компетенція господарських судів у справах за участю іноземних суб'єктів господарювання. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Виконання доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України.

Визнання та виконання рішень іноземних судів. Визнання та звернення до виконання рішень іноземного суду, що підлягають примусовому виконанню. Визнання рішень іноземного суду, що не підлягають примусовому виконанню.

2. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Т е м а 1. Поняття “господарське судочинство”

Питання для обговорення

1. Поняття “правосуддя в господарських справах”.
2. Господарське судочинство та форми його здійснення.
3. Стадії господарського судочинства.
4. Джерела господарського процесуального права.

Спеціальні матеріали

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04.11.1950 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 270.

1. ТОВ “Оріяна” звернулося до господарського суду з позовом до ЗАТ “Агро” про встановлення сервітуту. Свої вимоги позивач обґрунтовував тим, що йому на праві власності належить складське приміщення загальною площею 320 м², під’їзні шляхи до якого знаходяться на земельній ділянці, якою на праві оренди володіє відповідач. З огляду на це позивач відповідно до ст. 402 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) та ст. 100 Земельного кодексу України (далі – ЗК України) просив суд встановити сервітут на земельну ділянку площею згідно з наданим проектом технічного плану, яка необхідна йому для здійснення під’їзду вантажних автомобілів до зазначеного складського приміщення.

Господарський суд відмовив у відкритті провадження у справі у зв’язку з відсутністю у позивача права встановлення сервітуту, оскільки ним не було вчинено дій до встановлення сервітуту за домовленістю сторін.

Чи правильно вчинив суд? У чому полягає право на судовий захист у господарському процесі?

2. Господарським судом розглянуто справу за позовом ТОВ “Еліта” до СПП “Зоряна” про визнання права власності. На рішення суду прокурором, який не брав участі у справі, подано апеляційну скаргу. Судом апеляційної інстанції зазначено скаргу повернуто прокуророві з мотивацією, що її подано останнім з порушенням компетенції, оскільки спір у справі, що виник між самостійними господарюючими суб’єктами, які не належать до державного сектору економіки, не стосується і не порушує інтересів держави.

Прокурор оскаржив ухвалу апеляційного господарського суду з огляду на те, що, відмовляючи у прийнятті апеляційної скарги на рішення господарського суду першої інстанції, апеляційним судом не враховано рішення Конституційного Суду України від 08.04.1999 р. № 3-рн/99 (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді). Оскільки прокурором в апеляційній скарзі чітко визначено, у чому саме в рішенні суду першої інстанції він вбачає порушення інтересів держави, він просив Верховний Суд ухвалу апеляційного суду скасувати.

Яке рішення має прийняти Верховний Суд? Чи є джерелом господарського процесуального права рішення Конституційного Суду України?

3. АТ “Житомирські ласощі” звернулося з позовом до АТ “Житомиробленерго” про визнання недійсними актів відповідача від 01.08.2022 р. та 02.08.2022 р., а також рішення, оформленого протоколом № 6274 від 30.08.2022 р., яким зобов’язано позивача сплатити 57 000 грн за недообліковану електричну енергію.

Рішенням господарського суду Житомирської області від 19.11.2022 р. позов задоволено. Постановою Північно-західного апеляційного господарського суду зазначене рішення залишене без змін.

АТ “Житомиробленерго” подало заяву про перегляд Верховним Судом постанови Північно-західного апеляційного господарського суду з мотивів неоднакового застосування су-

дом апеляційної інстанції ст. 15, 16 ЦК України, ст. 20 Господарського кодексу України (далі – ГК України).

На обґрунтування неоднаковості застосування апеляційним судом норм матеріального права заявником наведено відповідні постанови Вищого господарського суду України, в яких висловлено правові позиції про те, що рішення комісії постачальника електроенергії про необхідність перерахунку необлікованої електроенергії не носить характеру обов'язкового до виконання ненормативного акта, а стягувана сума є збитками, яких зазнає постачальник електроенергії унаслідок неврахування певного обсягу електричної енергії розрахунковим засобом обліку через навмисне порушення споживачем електроенергії вимог Правил.

Яке значення в господарському процесуальному праві має судова практика? Чи є джерелами права постанови пленуму Верховного Суду України? Яке значення для судової практики мають роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України та постанови Пленуму Вищого господарського суду України? Чи належать до джерел господарського процесуального права рішення Верховного Суду?

Т е м а 2. Принципи господарського судочинства

Питання для обговорення

1. Поняття “принципи господарського судочинства”.
2. Система принципів господарського судочинства.
3. Характеристика окремих принципів господарського судочинства.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289.
URL://<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=2&nreg=>

[v_289800-97](#)

Про деякі питання практики застосування розділу II Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 01.11.1995 р. № 02-5/781. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_781800-95

Про деякі питання запобігання зловживанню процесуальними правами у господарському судочинстві: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 15.03.2010 р. № 01-08/140. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_140600-10

4. Комунальне підприємство “Водоканал” Лозівської міської ради Харківської обл. звернулося до господарського суду з позовною заявою про визнання укладеним договору № 264 від 04.03.2021 р. на відпуск води із комунального водопроводу і прийом стоків з відповідачем ФОП Коломак Н.Б. Ухвалою господарського суду Харківської обл. від 06.06.2021 р. провадження у справі було закрито на підставі того, що згідно з наданим позивачем проектом договору послуги ним мають надаватися Коломак Н.Б. не як підприємцю, а як фізичній особі. Позивач не надав доказів того, що правовідносини між ним та відповідачем пов'язані з господарською діяльністю останнього. Позивач з ухвалою господарського суду не погодився, подав апеляційну скаргу, в якій просив ухвалу скасувати та прийняти нове рішення по суті спору. Постановою Східного апеляційного господарського суду від 09.01.2022 р. ухвалу господарського суду від 06.05.2021 р. скасовано, справу передано на розгляд господарському суду Харківської обл.

Через канцелярію суду позивач 08.02.2021 р. подав заяву про уточнення позовних вимог, де зазначив, що відповідачка купила квартиру № 38 в будинку № 23 в мікрорайоні № 1 в місті Лозова, а 21.08.2020 р. рішенням № 103 VIII сесії Лозівської міської ради Харківської обл. VII скликання вказану квартиру переведено у нежиле приміщення. Позивачем також були представлені: заява відповідачки про необхідність укласти договір щодо надання послуг водопостачання від 20.02.2021 р., копія

листа № 969 від 24.02.2021 р., яким було направлено проект вказаного договору, складеного відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 р. № 630 “Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення” та Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води та водовідведення. Оскільки послуги водопостачання та водовідведення фактично надавалися позивачем і споживалися відповідачкою, позивач наполягає на задоволенні позову.

У судовому засіданні відповідачка зазначила, що за ч. 2 ст. 180 ГК України господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами в передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо всіх його істотних умов. Вона також стверджувала, що направляла позивачу протокол розбіжностей для узгодження умов договору. Господарський суд відмовив у задоволенні позову, посилаючись на необґрунтованість позовних вимог.

Чи правильно вчинив суд? Вкажіть, чи дотримані принципи господарського процесу сторонами даного спору і господарським судом.

5. ВАТ “Укртелеком” в особі центру електрозв’язку № 5 Волинської філії ВАТ “Укртелеком” звернулося до господарського суду з позовом про стягнення з відповідача – управління Державної автомобільної інспекції Управління Міністерства внутрішніх справ України у Волинській обл. – 9834,23 грн заборгованості по оплаті наданих відповідно до укладеного між сторонами договору послуг електрозв’язку (за період з 01.12.2020 р. по 30.04.2021 р.) та 105.64 грн пені, нарахованої за несвоєчасне виконання грошових зобов’язань.

У судовому засіданні представник відповідача зазначив, що причиною несвоєчасних розрахунків з ВАТ “Укртелеком” стало неналежне бюджетне фінансування органів внутрішніх справ, як наслідок, відсутність у останніх достатніх коштів для погашення заборгованості перед позивачем.

Господарський суд постановив ухвалу про відкладення розгляду справи у зв'язку з необхідністю витребування документів, потрібних для вирішення спору. У наступному судовому засіданні представник відповідача надав квитанцію про часткове погашення заборгованості у сумі 3000 грн. Представник позивача, враховуючи цю обставину, подав заяву про відмову від позову. Суд не прийняв відмови позивача від позову й продовжив розгляд справи. На підставі отриманих доказів господарський суд установив, що відповідачу було надано, а останнім отримано та використано послуг електричного зв'язку на суму 8705,33 грн. Визначена вартість наданих позивачем послуг включає абонентську плату за користування відповідачем телефонними номерами, вартість здійснених останнім міжміських переговорів та вартість наданих останньому інших послуг. На підставі з'ясованого господарський суд постановив рішення про задоволення позову і стягнення з відповідача 8705,33 грн заборгованості та 100,23 грн пені.

Чи правильні дії суду? Чи порушені в даному разі принципи господарського процесу?

6. ПП “Бюро Альфа-Сервіс” звернулося з позовом до дочірнього підприємства «Санаторій “Карпати” ЗАТ лікувально-оздоровчих закладів профспілок України “Укрпрофоздоровниця”» про стягнення 10 126,08 грн. У позовній заяві зазначено, що вказана сума підлягає стягненню з відповідача за охоронні послуги, надані позивачем згідно з договором. Рішенням господарського суду Закарпатської області від 13.04.2021 р. позов задоволено у повному обсязі.

Не погодившись із рішенням суду, відповідач звернувся до Західного апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою, в якій просив рішення скасувати і в задоволенні позовних вимог відмовити. Зокрема, відповідач не згоден з фактом надання позивачем договірних послуг, оскільки між сторонами не були підписані акти виконаних робіт, які, на його думку, виступають єдиними належними доказами, що мав надати позивач в обґрунтування своїх вимог. Так, відповідно до п. 3.4. договору підставою щомісячної оплати послуг, що нада-

ються, є акти виконаних робіт, підписані обома сторонами.

Переглядаючи справу, колегія суддів дійшла висновку, що такі документи не є єдиними доказами, які можуть обґрунтувати позовні вимоги. Апеляційний суд прийняв до уваги те, що відповідач відмовився підписувати акт виконаних робіт після надання позивачем певних договірних послуг. Проте вказана відмова не звільняє боржника від виконання свого зобов'язання.

У матеріалах справи є таблиць обліку робочого часу за серпень 2020 р., підписаний обліковцем Самошкиною Т.Н., відповідно до якого охоронні послуги надавалися позивачем протягом серпня 2020 р. Факти, зазначені в цьому документі, відповідачем ніяк не спростовані.

Представник відповідача заявив клопотання про допит Самошкиної Т.Н. та надав суду акти від 11.08.2020 р., 04.08.2020 р. та 26.08.2020 р., складені в односторонньому порядку, без залучення повноважних представників ПП “Бюро Альфа-Сервіс”. В акті від 04.08.2020 р. зафіксовано факт наявності охоронника, який впустив машину на територію відповідача. Інші акти вказують на відсутність охоронників до певного часу на об’єкті охорони, а не весь день. Апеляційний суд, спираючись на вказані докази, визнав, що доводи відповідача про ненадання позивачем послуг мають суперечливий характер.

Відхиляючи апеляційну скаргу і залишаючи рішення першої інстанції без змін, апеляційний господарський суд виходив з того, що докази, які є у матеріалах справи, у своїй сукупності вказують на виконання позивачем договірних умов, тоді як відповідач будь-яких доказів оплати наданих послуг не надав.

Чи не суперечать рішення суду нормам матеріального права? Укажіть, які принципи господарського процесу знайшли прояв у діяльності суб’єктів процесу. Проаналізуйте, чи відповідають дії суб’єктів процесу принципам господарського процесу.

7. ТОВ “ДИАД” звернулося до господарського суду з позовом про стягнення з ПП “Тріумф Кондитер” боргу за договором дистрибуції, укладеним 21.04.2021 р. Згідно з умовами договору продавець (ТОВ “ДИАД”) зобов’язується доставити

та передати у власність дистриб'ютора (ПП "Тріумф Кондитер") кондитерські вироби, а останній – прийняти й оплатити товар на умовах, визначених угодою. Позивач свої зобов'язання за договором виконав, поставив відповідачу товар на загальну суму 91 831,99 грн, що підтверджується накладними № 9000866 від 25.06.2021 р., № 9000865 від 25.06.2021 р., № 9000812 від 16.06.2021 р., № 9000764 від 09.06.2021 р. Однак відповідач свої грошові зобов'язання порушив, частково сплативши вартість отриманого від позивача товару. Згідно з розрахунком позивача заборгованість відповідача складає 89 390,69 грн.

У судовому засіданні відповідач заявив клопотання про призначення експертизи, оскільки вважав надані позивачем накладні підробленими. У клопотанні відповідач також просив суд відкласти розгляд справи у зв'язку з неможливістю явки свого представника у судове засідання. Господарський суд відхилив клопотання відповідача, мотивуючи ухвалу тим, що відповідач здійснює зловживання процесуальними правами з метою затягування процесу.

Вислухавши пояснення позивача, дослідивши наявні матеріали справи, суд дійшов висновку про можливість розгляду справи за відсутності представника відповідача, оскільки останній про слухання справи належним чином повідомлений, а також закінчився встановлений господарським законодавством строк розгляду спору. Справу розглянуто за наявними в ній матеріалами та оригіналами документів, наданих позивачем для розгляду в судовому засіданні, і постановлено рішення про задоволення позову.

Чи правильно вчинив суд? Чи не порушуються принципи господарського процесу в наведеній у завданні ситуації?

Тема 3. Предметна та суб'єктна юрисдикція господарських судів. Підсудність справ

Питання для обговорення

1. Поняття “предметна та суб'єктна юрисдикція господарських судів”.
2. Розмежування господарської, цивільної і адміністративної юрисдикції.
3. Поняття та види підсудності справ.
4. Наслідки порушення правил підсудності.
5. Передача справи з одного господарського суду до іншого.

Спеціальні матеріали

Про судову практику в справах про банкрутство: постанова Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 р. № 15. URL://<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=v0015700-09>

Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права (за матеріалами справ, розглянутих Верховним Судом України): інформаційний лист Вищого господарського суду України від 15.01.2010 р. № 01-08/12. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_001600-10

Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин: рекомендації Президії Вищого господарського суду України від 28.12.2007 р. № 04-5/14. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v5_14600-07

Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам: постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 24.10.2011 р. № 10. URL://<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-11>

8. АТ “Укрсоцбанк ” звернулося до господарського суду Харківської обл. з позовом до ТОВ “Алекс” (м. Донецьк) і фізичної особи Іванова А.М. (м. Харків) про стягнення з відповідачів як солідарних боржників заборгованості за кредитним договором, укладеним між банком і ТОВ “Алекс”, і договором поруки до кредитного договору, укладеним між банком і Івановим А.М.

Визначте юрисдикцію та підсудність даної справи. Як має вчинити суддя господарського суду, отримавши таку позовну заяву?

9. ТОВ “Ера” звернулося до господарського суду м. Києва з позовом до ТОВ “Укравто” про відшкодування збитків, завданих продажем товару неналежної якості (вантажного автомобіля), придбаного через філію відповідача в м. Харкові. Господарський суд м. Києва порушив провадження у справі і призначив дату судового засідання. У відзиві на позовну заяву відповідач послався на наявність третейського застереження в договорі, укладеному з позивачем, і просив припинити провадження у справі. У судовому засіданні представник відповідача підтримав свої вимоги. Представник позивача заперечував проти припинення провадження у справі, посилаючись на те, що, на його думку, третейську угоду, про яку йдеться в п. 5 ч. 1 ст. 231 Господарського процесуального кодексу України, слід розуміти, по-перше, як окремий документ, а по-друге, її укладення має відбутися після виникнення спору за наявності обопільної згоди сторін.

Як має вчинити суддя в даному випадку?

10. ПАТ “Машинобудівний завод” звернулося до господарського суду з позовом до місцевої ради і ТОВ “Геліос” про скасування рішення місцевої ради про припинення постійного користування земельною ділянкою (яке підтверджувалося Актом на право постійного землекористування 1995 р.), а також рішення цієї ж ради про передачу спірної земельної ділянки ТОВ “Геліос” і відновлення права постійного користування на зазначену земельну ділянку. Ухвалою судді господарського суду відмовлено у прийнятті позовної заяви з посиланням на те, що зазначена

заява не підлягає розгляду в господарських судах.

Дайте оцінку діям судді? За якими критеріями визначається юрисдикція господарських судів?

11. ПП “Колектор” звернулося до господарського суду з позовом до ТОВ “Барви” про стягнення боргу. У позовній заяві позивач зазначив, що згідно з договором поступки права вимоги, укладеним між ним і фізичною особою Стеценко К.С., останній передав йому право вимоги перед ТОВ “Барви” на суму 100 тис. грн. Право вимоги належало Стеценку К.С. у зв’язку з виходом із ТОВ “Барви”, як його колишньому учаснику, і виплатою вартості належної йому частки у цьому товаристві. У відзиві на позовну заяву ТОВ “Барви” вказувало, що зазначені кошти Стеценку К.С. фактично виплачені. При розгляді справи суддя залучив до участі у справі Стеценка К.С. як третю особу, яка не заявляє самостійних вимог, на боці позивача і задовольнив позов. В апеляційній скарзі ТОВ “Барви” просило скасувати рішення суду першої інстанції і припинити провадження у справі, посилаючись на те, що залучення до участі у справі фізичної особи, яка не є суб’єктом підприємницької діяльності, виключає юрисдикцію господарського суду на розгляд зазначеної справи.

Яке рішення має прийняти апеляційний господарський суд? Назвіть критерії розмежування юрисдикції загальних і господарських судів.

12. Керівник господарського товариства звернувся до адвоката з питаннями, у якому суді розглядаються вимоги: 1) спадкоємців померлого учасника товариства з обмеженою відповідальністю до цього товариства щодо оскарження рішення його загальних зборів прийняти спадкоємця до числа учасників замість померлого учасника; 2) колишнього учасника товариства до нового про визнання договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі недійсним; 3) учасника товариства про переведення прав покупця за договором купівлі-продажу частки у статутному капіталі товариства у зв’язку з порушен-

ням його першочергового права на придбання цієї частки;
4) директора товариства, який одночасно є і його учасником, про визнання недійсним рішення загальних зборів про його звільнення з підстав порушення порядку скликання і проведення загальних зборів?

Дайте вичерпні й обґрунтовані відповіді на зазначені питання.

Т е м а 4. Учасники господарського процесу

Питання для обговорення

1. Сторони в судовому процесі.
2. Права та обов'язки сторін.
3. Процесуальна співучасть.
4. Треті особи у господарському процесі: поняття, види, підстави участі.
5. Залучення до участі у справі господарського процесу іншого відповідача та заміна неналежного відповідача.
6. Процесуальне правонаступництво.
7. Представництво в господарському процесі.
8. Особливості участі прокурора в господарському процесі.
9. Участь у судовому процесі судового експерта.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським судам: роз'яснення Президії Вищого господарського суду України від 22.05.2002 р. № 04-5/570. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_570600-02

Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 14.12.2007 р. № 01-08/973. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_973600-07

Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 09.04.2009 р. № 01-08/204. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_204600-09

Про деякі питання запобігання зловживанню процесуальними правами у господарському судочинстві: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 15.03.2010 р. № 01-08/140. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_140600-10

13. Департамент земельних відносин Харківської міської ради звернувся до господарського суду Харківської області з позовною заявою до Харківської філії ТОВ “Агрістар” про стягнення з відповідача на користь позивача збитків. В обґрунтування своїх позовних вимог позивач посилається на те, що земельна ділянка по вул. Плеханівській у м. Харкові загальною площею 0,02 га використовується відповідачем для розміщення зразків тракторної техніки в рекламних цілях без оформлення документів, які посвідчують право на земельну ділянку, чим порушено вимоги чинного законодавства. На підтвердження своїх вимог позивачем наданий акт обстеження даної земельної ділянки, а також акт про визначення збитків, затверджений рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради. Згідно з останнім не одержаний міською радою дохід за використання відповідачем земельної ділянки складає 104 704 грн.

Ухвалою господарського суду Харківської області порушено провадження у справі та призначене підготовче засідання.

Для забезпечення всебічного, повного та об’єктивного дослідження всіх матеріалів справи, а також фактичних обставин спору позивача було зобов’язано надати суду: додаткове документальне обґрунтування позовних вимог, докази наявності збитків та докладний і обґрунтований їх розрахунок, документальне підтвердження підстав нарахування збитків за період 2019 р. – 2021р., оскільки надані позивачем акти складені в грудні 2019 р., а збитки нараховані за період з 01.10.2017 р. по 01.05.2019 р.

Позивач названі документи не надав.

Визначте склад сторін у цій справі. Чи наявні в діях сторін або суду порушення норм процесуального права?

14. ТОВ «Компанія “Перша юридична”» (позивач) звернулося до господарського суду Харківської обл. із позовною заявою про стягнення з відповідача – ПАТ “УкрСиббанк” – збитків у розмірі 1 371 820,00 грн.

Через канцелярію господарського суду Харківської обл. 01.09.2022 р. від фізичної особи Яцькова Антона Володимировича надійшла заява про заміну первісного позивача ТОВ «Компанії “Перша юридична”» правонаступником, в якій заявник повідомляє, що 15.08.2022 р. між первісним позивачем та заявником укладено договір відступлення права вимоги, згідно з яким останній відступив заявнику право вимоги до відповідача щодо сплати збитків у сумі 1 371 820,00 грн, понесених у формі штрафних санкцій і судових витрат на підставі рішення Київського районного суду м. Донецька від 01.02.2022 р. у результаті невиконання умов Авторського договору № 7-05/10 про передачу невиключного права на використання твору.

Ухвалою господарського суду Харківської обл. вирішено замінити первісного позивача у розгляді справи.

Чи вірно було проведено процесуальне правонаступництво у господарському процесі? Які підстави правонаступництва у господарському процесі?

15. Харківська міська рада звернулася до господарського суду Харківської області з позовом до Управління містобудування та архітектури Департаменту містобудування, архітектури та генерального плану Харківської міської ради і ТОВ “Триора”, в якому просила суд розірвати договір оренди землі за № 1406, зареєстрований у Харківській регіональній філії ДП “Центр земельного кадастру” при Державному комітеті України по земельних ресурсах у Державному реєстрі земель, укладений між позивачем та відповідачем. Позивач також просив зобов’язати відповідача повернути земельну ділянку у м. Харкові територіальній громаді міста Харкова в особі Харків-

ської міської ради з приведенням її у придатний для подальшого використання стан.

До господарського суду Харківської обл. надійшло клопотання від ТОВ “Триора” про передачу справи за підсудністю. Своє клопотання відповідач обґрунтовував тим, що позивач звернувся до господарського суду з порушенням правил процесуальної співучасті сторін та підсудності, оскільки Управління містобудування та архітектури Департаменту містобудування, архітектури та генерального плану Харківської міської ради не пов’язане з ТОВ “Триора” і не є стороною спірних правовідносин. Крім того, було зазначено, що Управління земельних відносин Харківської міської ради хоча і є окремою юридичною особою, але цілковито залежить та підпорядковується Харківській міській раді, яка є позивачем у справі, тому наявні всі підстави вважати передачу справи до господарського суду Харківської області штучною. На думку відповідача, справу належить передати до господарського суду м. Києва за місцезнаходженням ТОВ “Триора”.

Чи підлягає клопотання ТОВ “Триора” задоволенню з підстав порушення правил процесуальної співучасті? Які види співучасті у господарському процесі ви знаєте?

16. До місцевого господарського суду звернулось ПАТ “ДЕВЕЛОПМЕНТС” з позовом до ТОВ “ЮАЙПІ” про стягнення 11 451 806 грн. Позовні вимоги обґрунтовано неналежним виконанням відповідачем умов договору позики № 15/09 від 15.09.2021 р. До суду 25.10.2022р. з позовною заявою як третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, звернулося ПАТ “Укрсоцбанк”, в якій просило визнати недійсним договір позики № 15/09 від 15.09.2021 р., укладений між позивачем та відповідачем. Ухвалою господарського суду ПАТ “Укрсоцбанк” відмовлено у прийнятті позовної заяви. Мотивовано це тим, що позов, поданий третьою особою, знаходиться поза предметом спору у даній справі між позивачем та відповідачем, тому він не може бути розглянутий в рамках цієї справи.

Чи правомірні дії господарського суду? Що таке пред-

мет спору? Якими правами користуються треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, зокрема, до якого моменту вони можуть вступити у справу?

17. ТОВ “МНЛ” звернулося до господарського суду з позовом до ТОВ “Проксі”, ТОВ “КСМ”, ТОВ “Юпітер” про солідарне стягнення заборгованості за договором купівлі-продажу майна від 05.08.2021 р. та договорів поруки від 05.08.2021 р. та 06.08.2021 р. у розмірі 126 450 000 грн.

ПАТ “Укрексімбанк” 02.10.2021 р. подало до господарського суду заяву про вступ у справу як третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідачів. Заяву мотивовано тим, що відповідачі є боржниками та поручителями за кредитними зобов’язаннями перед ПАТ “Укрексімбанк”, тому рішення у справі про стягнення значної суми впливає на матеріальний стан відповідачів та відповідно – на права банку, як кредитора. Суд відмовив банку в задоволенні даної заяви, мотивуючи це тим, що на момент подачі заяви вже проведено перше судове засідання по справі, яка розглядається в порядку спрощеного позовного провадження.

Рішенням господарського суду позов ТОВ “МНЛ” задоволено повністю. Не погодившись із таким рішенням, ТОВ “Проксі” звернулося до суду з апеляційною скаргою, яку судом апеляційної інстанції прийнято до провадження. Крім того, ПАТ “Укрексімбанк” подало до апеляційного господарського суду заяву про вступ у справу як третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідачів, яка була задоволена.

Дайте правову оцінку діям судів першої та апеляційної інстанції. Чи є підстави для участі ПАТ “Укрексімбанк” у розгляді справи як третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору. До якого моменту у справу може вступити відповідна третя особа та які процесуальні права вона має в суді? Складіть заяву про вступ у справу як третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору.

18. Керівник прокуратури в інтересах держави в особі Дніпровської міської ради (м. Дніпро) та міського КП “Дніпроводоканал” (м. Дніпро) звернувся до господарського суду Харківської області із позовною заявою про стягнення з ТОВ НВТ “Тиком” (м. Харків) 10 011,96 грн основного боргу, 19 081,98 грн боргу за наднормативне водокористування, 8446,88 грн – інфляційних витрат, 2040,37 грн – 3% річних та судових витрат, обґрунтувавши свої вимоги тим, що відповідач у порушення умов договору № 3030 від 06.01.2019 р. неналежно виконав свої зобов’язання щодо повної та своєчасної оплати послуг водопостачання та водовідведення.

У червні 2022 р. відповідач надав відзив на позовну заяву, в якому зазначив, що 13.12.2020 р. він уклав договір купівлі-продажу нерухомого майна, який зареєстрований в реєстрі № 3493 приватним нотаріусом Дніпровського міського нотаріального округу, згідно з яким він передав у власність, а громадянин України Коновалов прийняв у власність нежитлове приміщення за адресою: м. Дніпро, вул. Миру 15. Наголосив на відсутності у нього заборгованості за послуги водопостачання та водовідведення перед Дніпровською міською радою, надавши суду акт звірки № 191652 від 10.09.2021 р., а також копію листа від 17.12.2021 р., адресованого КП “Дніпроводоканал, про розірвання договору водопостачання у зв’язку зі зміною власника нежитлового приміщення, щодо якого ведеться спір. Враховуючи викладені обставини, відповідач просив суд здійснити заміну первісного відповідача належним.

Як у даній ситуації повинен діяти суд? Який процесуальний порядок заміни первісного відповідача? Складіть клопотання про заміну неналежного відповідача, належним.

19. ПАТ АБ “Укргазбанк” в особі Харківської обласної дирекції ПАТ АБ “Укргазбанк” звернулося до господарського суду Харківської області з позовною заявою до відповідачів – Міжрайонного відділу державної виконавчої служби по Холодногірському та Новобаварському районах міста Харків Головного територіального управління юстиції у Харківській області (м. Харків) та ПП “Спеціалізоване підприємство «Юстиція»”

(м. Харків) щодо визнання недійсним акта переоцінки арештованого майна від 23.05.2021 р. та його скасування. Позивач також просить визначити початкову ціну арештованого майна, а саме нежитлових приміщень № 1–10, загальною площею 182,7 кв.м, для других та наступних прилюдних торгів у сумі 1 101 997 грн, тобто зі зниженням ринкової вартості на 5%, а не 25%.

Правовою підставою звернення до суду з позовом про визнання недійсним висновку про ринкову оцінку майна, здійснену в межах виконавчого провадження, позивач вважав ст. 57 Закону України “Про виконавче провадження”, яка закріплює право сторін у виконавчому провадженні у разі незгоди на оскарження оцінки чи вартості майна до суду в 10-денний строк з дня отримання повідомлення виконавця про таку оцінку.

Відповідно до положень зазначеного Закону оцінка майна здійснюється за взаємною згодою сторонами виконавчого провадження. Якщо сторони виконавчого провадження, а також заставодержатель у 10-денний строк з дня винесення виконавцем постанови про арешт майна боржника не досягли згоди щодо вартості майна та письмово не повідомили виконавця про визначену ними його вартість, виконавець самостійно визначає вартість майна боржника. Згідно із ч. 3 ст. 12 Закону України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” акт оцінки майна є документом, що містить висновки про вартість майна та підтверджує виконані процедури з оцінки майна, здійсненої суб’єктом оціночної діяльності – органом державної влади або органом місцевого самоврядування – самостійно. За приписами ст. 3 цього ж Закону оцінка майна – це процес визначення його вартості на дату оцінки за процедурою, встановленою Законом, та є результатом практичної діяльності суб’єкта оціночної діяльності.

Оскільки складання звіту становить частину процесу оцінки, він також є результатом практичної діяльності фахівця-оцінювача, а не його рішенням.

З огляду на вищевикладене суд дійшов висновку, що звіту про оцінку майна не притаманні наведені ознаки юридичного акта, він не є актом державного чи іншого органу, тому не

може бути предметом самостійного оскарження в господарському суді.

Чи вірні висновки суду? Чи підлягає оскарженню висновок експерта?

20. Заступник прокурора м. Харкова в інтересах держави в особі Харківської міської ради звернувся до господарського суду Харківської обл. з позовною заявою до ВАТ “Харківхолодмаш” про стягнення з відповідача на користь позивача збитків у розмірі 204 704,53 грн. В обґрунтування своїх позовних вимог позивач посилається на те, що земельна ділянка по вул. Плеханівській, 119 у м. Харкові загальною площею 0,02 га використовується відповідачем для розміщення зразків тракторної техніки в рекламних цілях без оформлення документів, які посвідчують право на земельну ділянку, чим порушено вимоги ст. 125, 126 ЗК України.

Ухвалою господарського суду Харківської обл. про відкриття провадження у справі від 11.07.2022 р. позовну заяву заступника прокурора м. Харкова прийнято до розгляду судом, відкрито провадження у справі та призначено її розгляд у судовому засіданні на 26.07.2022 р.

Прокурор, обґрунтовуючи свої позовні вимоги, посилається на те, що перевіркою, проведеною прокуратурою, встановлено, що уповноваженими посадовими особами Управління земельних відносин Харківської міської ради обстежено земельну ділянку по вул. Плеханівській, 119 у м. Харкові. Згідно з актом № 4020/10 обстеження, визначення меж, площі та конфігурації від 13.12.2021 р. цієї земельної ділянки встановлено, що земельна ділянка по вул. Плеханівській, 119 загальною площею 0,02 га використовується відповідачем для розміщення зразків тракторної техніки в рекламних цілях без оформлення документів, які посвідчують право на неї, чим порушено вимоги ст. 125, 126 ЗК України. Згідно з актом про визначення збитків № 131 від 21.12.2021 р., затвердженого рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 24.12.2021 р. № 558, не одержаний міською радою дохід за використання ВАТ “Харківхолодмаш” земельної ділянки площею 0,02 га, за адресою: м. Харків,

вул. Плеханівська, 119, складає 204 704,53 грн.

Ухвалами суду для забезпечення всебічного, повного та об'єктивного дослідження всіх матеріалів справи та фактичних обставин спору було зобов'язано прокурора та позивача надати суду: додаткове документальне обґрунтування позовних вимог, докази наявності збитків та докладний і обґрунтований їх розрахунок, документальне підтвердження підстав нарахування збитків за період з 2019 р., матеріали проведеної перевірки відповідача, необхідні для повного та всебічного розгляду справи, оскільки надані прокурором до позовної заяви докази порушення відповідачем вимог чинного законодавства, зокрема, акт № 4020/10 обстеження, визначення меж, площі та конфігурації земельної ділянки по вул. Плеханівській, 119 від 13.12.2021 р. та акт про визначення збитків № 131 від 21.12.2021 р. складено в грудні 2021 р., а збитки нараховано за період з 01.10.2019 р. Прокурор названих документів не надав.

Чи є в діях прокурора порушення норм господарського процесу? Як повинен діяти суд у даній ситуації?

21. Компанія «Модерн Ворлд ЛТД» звернулася до Господарського суду міста Києва з заявою про забезпечення позову компанії «Модерн Ворлд ЛТД» до Міністерства юстиції України, товариства з обмеженою відповідальністю «Каховка Пром Агро» про визнання незаконним та скасування рішення про державну реєстрацію прав та їх обтяжень. Дослідивши матеріали заяви про забезпечення позову та додані до неї документи, суд дійшов висновку про повернення заяви з таких підстав.

Як встановлено судом, дана заява від імені компанії Модерн Ворлд ЛТД підписана адвокатом М., однак позивачем до заяви не долучено копію договору про надання правової допомоги/доручення органу (установи), у зв'язку з чим суд не має можливості пересвідчитися щодо обсягу повноважень, наданих адвокату клієнтом (позивачем), зокрема наявність у адвоката М. права на подання заяви про забезпечення позову до господар-

ського суду від імені компанії «Модерн Ворлд ЛТД».

У підсумку суд ухвалив: заяву компанії «Модерн Ворлд ЛТД» про забезпечення позову повернути.

Чи правомірні дії суду? Які підстави для повернення заяви про забезпечення позову? Які суб'єкти можуть бути представниками у господарському судочинстві?

22. Рішенням господарського суду Херсонської області позов ТОВ «Паритет» задоволено повністю, стягнуто з Комунального підприємства електромереж зовнішнього освітлення «Херсонміськсвітло» 360834 грн 00 коп. заборгованості та 5412 грн 51 коп. витрат по сплаті судового збору. Не погодившись з прийнятим рішенням, позивач звернувся до Південно-західного апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою.

Апеляційна скарга Комунального підприємства електромереж зовнішнього освітлення «Херсонміськсвітло» підписана К. – представником за довіреністю. При цьому до апеляційної скарги скаржником додано копію довіреності № 440 від 11.04.2022 р. на підтвердження повноважень К. Доказів на підтвердження права К. на зайняття адвокатською діяльністю, а також відомостей стосовно того, що К. уповноважений за довіреністю представляти інтереси скаржника як адвокат, в матеріалах справи немає. Крім того, вказана довіреність видана без права передоручення та дійсна до 30.04.2022 р. включно, а тому не може бути доказом наявності у К. станом на 02.07.2022 р. повноважень на представництво інтересів Комунального підприємства електромереж зовнішнього освітлення «Херсонміськсвітло» в апеляційному господарському суді. Наведене свідчить про те, що апеляційна скарга підписана особою, яка не має права її підписувати.

Яке рішення повинен прийняти суд у даному випадку? Які документи посвідчують повноваження адвоката як представника в господарському процесі?

Т е м а 5. Докази в господарському процесі

Питання для обговорення

1. Поняття “судове доказування” та “судові докази”.
3. Предмет доказування.
4. Підстави звільнення від доказування.
5. Належність, достатність, достовірність доказів та допустимість засобів доказування.
6. Витребування доказів.
7. Оцінка доказів.
8. Письмові докази.
9. Речові докази.
10. Електронні докази.
11. Висновок судового експерта.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних з відшкодуванням шкоди: роз’яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 01.04.1994 р. № 02-5/215. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_215800-94

Про деякі питання практики призначення судової експертизи: роз’яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 11.11.1998 р. № 02-5/424. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_424800-98

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних з визнанням угод не дійсними: роз’яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 12.03.1999 р. № 02-5/111. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_111800-99

23. У травні 2022 р. Ніжинський міський молочний завод звернувся до суду з позовом про стягнення з господарського товариства “Віко-ЛТД” 90000 грн.

Позивач зазначив, що 30.07.2010 р. Ніжинський міський

молочний завод придбав у відповідача автомобіль МА3-64229-032, який виявився технічно несправним і 12.12.2021 р. згорів на 78-му кілометрі дороги Черкаси – Київ – Ростов-на-Дону. Відповідно до ст. 681 ЦК України позивач має право вимагати розірвання договору купівлі-продажу, оскільки недоліки проданого йому автомобіля виявлені протягом одного року з дня передачі.

Відповідач проти позову заперечував, посилаючись на те, що, на його погляд, причиною загорання автомобіля стали дефекти, які з'явилися під час експлуатації, а тому вини відповідача в заподіянні шкоди немає.

Дайте визначення поняття “докази”. Якими засобами доказування в даній справі позивач може обґрунтувати свої вимоги?

24. Позивач – ТОВ “Булат” – звернувся до господарського суду Харківської області з позовом про стягнення з Ізюмського консервного заводу збитків на суму 885 191 грн, яких він зазнав у результаті несвоєчасних розрахунків за полуницю, що прийняв відповідач від ТОВ “Булат” у період з 17.05.2022 р. по 24.06.2022 р.

Подані позивачем і відповідачем накладні, датовані червнем 2022 р., свідчать про те, що протягом місяця ТОВ “Булат” за угодою з відповідачем декілька разів передавало йому свіжу полуницю всього на суму 58 850 грн, вартість якої було перераховано відповідачем у травні 2022 р., що підтверджується платіжним дорученням від 19.05.2022 р. № 79.

В обґрунтування своїх вимог позивач зазначив, що між ним та відповідачем укладено договори купівлі-продажу, на підтвердження яких ТОВ “Булат” виписував накладні, що містили відомості про кількість проданої полуниці, її ціну та отриману суму, а відповідач приймав полуницю, підтверджуючи це штампами та підписами на накладних матеріально відповідальних осіб, на підставі чого у останнього виникав обов’язок розраховуватися негайно.

Господарський суд задовольнив позов і визнав, що до збитків належать відсотки, не одержані за депозитним рахунком юридичної особи за період 11 місяців, тобто за строк, про-

тягом якого позивач мав реальну змогу використовувати гроші за продану ним полуницю в разі вчасно здійснених покупцем розрахунків.

Дайте визначення предмета доказування. Чи правильно в справі було вирішене питання про належність доказів?

25. Українська багатогалузева фірма “Інком” (м. Київ) звернулася до господарського суду м. Києва з позовом до військової частини А-0138/А-154 про стягнення збитку в сумі 33870 грн, заподіяного внаслідок ДТП.

У районі бульвару Лесі Українки 30.07.2021 р. сталося зіткнення транспортних засобів позивача – “Ніссан-Санні” (водій Борисенко А.М.) і відповідача – ГАЗ-24 (водій Чугуй Г.В.), внаслідок якого був пошкоджений автомобіль позивача.

Відповідач не визнав своєї вини, посиляючись на наявність суттєвих суперечностей у висновках експерта Харківського НДІСЕМІО України. Ці висновки не відповідають фактичним обставинам події і не можуть бути доказами у справі, які підтверджують висновки поліції про вину водія відповідача.

У зв’язку з цим відповідач заявив клопотання про призначення повторної експертизи, яку доручили провести Київському науково-дослідному інституту судової експертизи.

Який процесуальний порядок призначення експертизи? Складіть письмову ухвалу про задоволення клопотання відповідача.

26. Спеціалізована акціонерна страхова компанія “Скіф” звернулася до господарського суду Запорізької обл. з позовом до акціонерного банку “Авто-ЗАЗ-банк” і Запорізького товариства з обмеженою відповідальністю “Пінта” про визнання недійсним договору страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту, отриманого за договором від 13.06.2022 р. № 2-КР, укладеного шляхом обману.

У судовому засіданні позивач згідно зі ст. 46 ГПК України заявив клопотання про доповнення підстав позову і вимагав визнання цього договору недійсним у зв’язку з його невідповідністю вимогам закону, оскільки особа, яка його уклала, не мала на це повноважень.

Відповідач позовні вимоги повністю заперечував, вва-

жаючи, що підстав для їх задоволення немає. Позивач при цьому посилався на проведену слідчим з особливо важливих справ УВС Запорізької обл. перевірку, в ході якої не виявлено порушень при укладенні спірного договору.

Які підстави звільнення від доказування в господарських справах? Чи є вони в даній справі?

27. У квітні 2022 р. завод “Маяк” (с. Стоп’яги) звернувся в господарський суд з позовом до Дівичківського ССТ про витребування майна з чужого незаконного володіння (магазин). Позивач подав до суду документи, які свідчать про те, що він є правонаступником радгоспу “Дніпро”, якому і належав спірний будинок.

Довідкою Переяслав-Хмельницької районної ради народних депутатів від 09.09.2020 р. № 93 підтверджено, що виконком рішення про передачу відповідачеві спірного будинку не приймав.

Викладені обставини свідчать, що магазин надано відповідачу лише в оренду, а не у власність.

Виходячи з викладеного, суд задовольнив позов і зобов’язав Дівичківське сільське споживче товариство передати заводу “Маяк” у встановленому порядку у строк до 13.11.2022 р. магазин № 315.

Які факти підлягають доказуванню? Які факти має доказувати кожна сторона? Які засоби доказування можуть бути використані в даній справі?

28. ДП “Айсберг” 12.02.2022 р. звернулося до господарського суду Черкаської обл. з позовом про стягнення з ТОВ “Оріана” вартості товару, отриманого відповідачем за договором № 8 від 03.08.2018р., та штрафу за порушення умов цього договору загальною сумою 34056, 23 грн.

ДП “Айсберг” 23.02.2022р. подало до того ж суду позов про стягнення з ТОВ “Оріана” пені за несвоєчасну оплату поставленого за договором № 8 товару в сумі 11700 грн. Ухвалою господарського суду Черкаської обл. від 15.03.2022 р. справи, порушені за обома позовами, об’єднані в одне провадження.

Відповідач позовні вимоги не визнав, стверджуючи, що договір № 8 від 03.08.2018 р. ним не укладався, товар згідно з накладними він не отримував, а всі надані позивачем докази є підробленими. В обґрунтування цих тверджень представник відповідача просив допитати як свідків головного бухгалтера та фінансового директора ДП “Айсберг”, а також призначити судові експертизи.

Рішенням господарського суду Черкаської обл. від 20.05.2022 р. у позові відмовлено з тих підстав, що подані позивачем докази відповідно до висновків проведених судових експертиз є сфальсифікованими, товар відповідач не отримував і, як наслідок, ніякої заборгованості він не має. У задоволенні клопотання відповідача про допит як свідків головного бухгалтера та фінансового директора відмовлено.

Чи є підстави для об’єднання позовних вимог? Які засоби доказування передбачені ГПК України? Який процесуальний порядок призначення та проведення судових експертиз?

29. У лютому 2022 р. приватне акціонерне товариство “Харківський автогенний завод” звернулося до господарського суду Полтавської обл. із позовом до товариства з обмеженою відповідальністю “Полтавапромтехгаз” про стягнення суми боргу – 33 931 грн 52 коп. з урахуванням індексу інфляції – 3 528 грн 89 коп. та річних – 1 252 грн 20 коп., а також пені – 3 439 грн 30 коп. з підстав неналежного виконання договору поставки технічних газів № 545 від 24.11.2018 р. та доповнень до нього (з урахуванням уточнених позовних вимог).

Господарським судом встановлено, що позивач у 2018 – 2015 рр. поставляв відповідачеві технічні гази на умовах договорів від 01.11.2018 р. № 27-2007, від 01.04.2018 р. № 395-2008, від 24.11.2018 р. № 545 та додаткової угоди від 15.12.2018 р. Ціна останнього договору становить 1 354 257 грн 60 коп.

Позивач стверджує, що за поставлену на умовах договору № 545 продукцію відповідач розрахувався не в повному обсязі.

Отримання відповідачем товару підтверджується видатковими накладними, проте його вартість відповідач сплатив не в повному обсязі, і борг дорівнює 33 931 грн 52 коп.

У жовтні 2021 р. сторони склали акт звірки взаєморозрахунків на суму 41 075 грн 52 коп. Позивач 27.10.2021 р. звернувся до відповідача з вимогою погасити борг у розмірі 44 228 грн 52 коп., але в порушення вимог ч. 2 ст. 530 ЦК України відповідач у семиденний строк з дня пред'явлення вимоги зобов'язання не виконав.

Визначте предмет доказування по даній справі. Які засоби доказування можуть бути в ній використані? Які з наведених доказів є належними?

30. Міністерство юстиції України 15.11.2010 р. звернулося до господарського суду Івано-Франківської обл. із позовом про стягнення з БАТ “Оріана” на користь держави 19 509 283 грн 10 коп. В обґрунтування своїх вимог позивач зазначив, що за результатами розгляду заяви компанії “Regent Engineering International Limited” 03.04.2008 р. Європейський суд з прав людини виніс рішення, яким зобов'язав державу Україну сплатити компанії-заявнику суму заборгованості за рішенням арбітражного суду від 23.12.1998 р., що становить 2 466 906 доларів США 47 центів. У період з грудня 2008 р. по березень 2009 р. держава повністю виконала згадане рішення Європейського суду, що підтверджується відповідними платіжними дорученнями. Проте, оскільки позивач вважає, що констатовані Європейським судом в ході розгляду цієї справи порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. мали місце внаслідок порушення БАТ “Оріана” строків і порядку виконання своїх зобов'язань за укладеним з ТОВ “СОМ” (правонаступником якої є компанія “Regent Engineering International Limited”) контрактом та невиконання протягом тривалого часу рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 23.12.1998 р. у справі АС № 142у/98, виконання державою зазначеного рішення Європейського суду завдало Державному бюджету України збитків на суму 19 509 283 грн 10 коп., які підлягають стягненню з відповідача на підставі ст. 1166 ЦК України.

БАТ “Оріана” 07.12.2010 р. подало відзив на позов, із

змісту якого вбачається, що відповідач проти позову заперечує, оскільки грошові вимоги компанії “Regent Engineering International Limited”, про які йдеться в позові, уже визнані судом у ході розгляду справи про банкрутство ВАТ “Оріана” та включені до реєстру вимог кредиторів.

Чи є в даній справі підстави звільнення від доказування? Які факти має довести кожна сторона по цій справі? Визначте правила оцінки доказів.

31. У ході підготовчого провадження у справі щодо порушення виконання грошового зобов’язання суддя господарського суду виявив, що сторони уклали договір в електронній формі з використанням електронного цифрового підпису. До позовної заяви було надано роздруковані копії вказаного договору.

За допомогою яких засобів доказування може бути підтверджений факт укладання договору? Які умови допустимості електронних доказів? Як слід вчинити суду в даній ситуації?

32. Представник позивача в ході судового засідання надав компакт-диск із звукозаписом переговорів між керівниками позивача та відповідача щодо спірного договору.

Відповідач заперечував проти дослідження вказаного компакт-диску, оскільки той містить відомості, що становлять комерційну таємницю. До того ж він зауважив, що не був ознайомлений із вказаними записами до судового засідання.

Натомість позивач звернув увагу на те, що в судовому засіданні присутні лише представники сторін, а тому розголошення комерційної таємниці не буде. Крім цього, він наголосив, що надав компакт-диск представнику відповідача до того, як зайти до залу судового засідання, а отже, відповідач знав про їх існування.

Як має вчинити суд? Який порядок дослідження та зберігання таких доказів?

33. ТОВ «Нова Пошта» видала вантаж ФОП Муранову В.В. без перевірки. Після розкриття контейнера ФОП Муранов В.В. виявив недостачу вантажу і звернувся до ТОВ «Нова По-

шта» з вимогою видати вантаж з перевіркою та оформленням її результатів комерційним актом.

До якого виду доказів належить комерційний акт? Чи може і чи повинна в цьому разі недостача товару підтверджуватися іншими доказами? Підготуйте клопотання про витребування доказу, який може бути використано в даній справі.

Т е м а 6. Відкриття провадження у справі

Питання для обговорення

1. Поняття та види позовів.
2. Позовна заява та її реквізити.
3. Відзив на позовну заяву.
4. Зустрічний позов.
5. Залишення позовної заяви без руху. Повернення позовної заяви.
6. Підстави відмови у відкритті провадження по справі.
7. Наслідки відкриття провадження у справі.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_289800-97

Про деякі питання застосування норм Господарського процесуального кодексу України, порушені у доповідних записках про роботу господарських судів у 2007 році: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 18.03.2008 р. №01-8/164. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_164600-08

Про деякі питання, порушені в доповідних записках про роботу господарських судів України у 2009 році щодо застосування норм Господарського процесуального кодексу України:

інформаційний лист Вищого господарського суду України від 29.06.2010 р. № 01-08/369. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_369600-10

34. У травні 2022 р. державне підприємство “Придніпровська залізниця” звернулося до господарського суду Донецької обл. з позовом до ТОВ “Укрхімпромресурси” про стягнення з відповідача на користь позивача штрафу за неправильно вказану масу вантажу в залізничній накладній № 52569232 у сумі 30 670,00 грн.

Ухвалою господарського суду Донецької обл. від 06.05.2022 р. позовна заява державного підприємства “Придніпровська залізниця” повернута позивачу з посиланням на те, що доданий до матеріалів позову фіскальний чек № 2562 від 29.04.2022 р. не може бути доказом направлення відповідачеві копії позовної заяви, оскільки у вказаному чеку не зазначено адресата – юридичної особи, якій адресується поштове відправлення).

Не погодившись із прийнятою місцевим господарським судом ухвалою, державне підприємство “Придніпровська залізниця” звернулося до Східного апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою, в якій просило суд апеляційної інстанції ухвалу господарського суду Донецької обл. від 06.05.2022 р. скасувати, оскільки остання прийнята з порушенням норм процесуального права, а матеріали направити на розгляд до господарського суду Донецької обл.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 14.06.2022 р. ухвалу суду першої інстанції скасовано, а матеріали справи направлено до господарського суду Донецької обл. для розгляду, посилаючись на те, що якщо у позовній заяві є посилання на докази, що підтверджують викладені обставини, але самі докази до позовної заяви не додані, відтак таку заяву не можна повертати з посиланням на ст.174 ГПК України. У такому разі суддя в процесі підготовчого провадження ухвалою повинен витребувати ці докази від позивача чи відповідача.

Чи правомірні дії Східного апеляційного суду? Визначте та дайте характеристику підставам повернення позовної заяви.

35. Ухвалою господарського суду Дніпропетровської обл. від 25.05.2022 р. позовну заяву залишено без руху та надано 10-денний строк для усунення недоліків.

Згідно з ч.1 ст.174 ГПК України суддя залишає без руху позовну заяву, якщо вона не відповідає вимогам ст. 162 ГПК України: у ній не вказано обставин, на яких ґрунтується позовна вимога, не надано доказів, що підтверджують викладені в заяві обставини, не обґрунтований розрахунок стягуваної чи оспорюваної суми.

Судом встановлено, що до позовної заяви за № НЮ-05/166 від 18.05.2022 р. додані належним чином засвідчені копії накладної № 47115260 від 15.11.2021р. та комерційного акта АА № 035589/181 від 19.11.2021 р., тобто позовна заява ДП “Придніпровська залізниця” не відповідає вимогам ст.162 ГПК України.

Оскільки відповідно до ст. 130 Статуту залізниць України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 р. за № 457, з подальшими змінами та доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України, право на пред’явлення до залізниці претензій та позовів мають:

а) у разі втрати вантажу: відправник – за умови пред’явлення вантажної квитанції і документів, що підтверджують кількість і вартість відправленого вантажу; одержувач – за умови пред’явлення вантажної квитанції з відміткою станції призначення про неприбуття вантажу і документів, що підтверджують кількість і вартість відправленого вантажу. У разі неможливості пред’явлення вантажної квитанції подається довідка станції відправлення про прийняття вантажу до перевезення з відміткою станції призначення про неприбуття вантажу;

б) у разі недостачі, псування або пошкодження вантажу: одержувач – за умови пред’явлення накладної, комерційного акта і документа, що засвідчує кількість і вартість відправленого вантажу. Якщо у складанні комерційного акта відмовлено, замість нього подається документ, що підтверджує скаргу про цю відмову;

в) у разі прострочення доставки вантажу: одержувач – за умови пред’явлення накладної;

г) у разі втрати багажу чи вантажобагажу: пред'явник багажної чи вантажобагажної квитанції, а у разі недостачі, псування, пошкодження або прострочення доставки багажу, вантажобагажу – пред'явник акта, виданого залізницею про недостачу, прострочення доставки, псування, пошкодження багажу чи вантажобагажу.

Накладна, вантажна, багажна і вантажобагажна квитанції та комерційний акт подаються лише в оригіналі.

Чи правильні дії суду?

36. Завод звернувся до господарського суду Дніпропетровської обл. із позовом про стягнення з Товариства 68 009 грн боргу, 8 183,44 грн пені, 7345,02 грн інфляційних втрат, 3 % річних у сумі 1 022,93 грн, а всього 84560,39 грн, що мотивував неналежним виконанням відповідачем зобов'язань за договором від 03.06.2021 р. № 32/6-08 (далі – Договір).

Ухвалою господарського суду Дніпропетровської обл. від 25.05.2022 р. відмовлено у відкритті провадження у справі на підставі п. 1 ч. 1 ст. 175 ГПК України із посиланням на неможливість її розгляду в господарських судах України, оскільки п. 10.2 Договору сторони передбачили, що всі не врегульовані шляхом переговорів спори, пов'язані з цим Договором, має вирішувати Регіональний третейський суд України при асоціації “Регіональна правова група”.

Постановою Центрального апеляційного господарського суду від 01.07.2022 р. зазначену ухвалу місцевого суду скасовано, а позовну заяву заводу направлено до господарського суду Дніпропетровської обл. для розгляду по суті. Постанову апеляційного суду з посиланням на приписи ст. 124 Конституції України мотивовано поширенням юрисдикції судів на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення.

Дайте правову оцінку діям Центрального апеляційного господарського суду?

37. Ухвалою господарського суду Донецької області від 03.06.2022 р. позов Одеської залізниці до ТОВ «Восточно-регіональне підприємство “Шельф”» про стягнення 22 745 грн

штрафу повернуто без розгляду на підставі ч.1 ст. 174 ГПК України.

Повертаючи позовну заяву без розгляду, господарський суд першої інстанції послався на те, що надане позивачем платіжне доручення № 2533 від 23.05.2022 р. про оплату судового збору не містить підпису уповноваженої посадової особи, скріпленого печаткою установи банку з відміткою про дату виконання платіжного доручення, що відповідно до ч.1 ст. 174 ГПК України є підставою для повернення позовної заяви без розгляду.

Чи правомірні дії суду? Які є підстави для повернення позовної заяви?

38. Мале підприємство “Ринок-ІНВЕСТ” звернулося до господарського суду з позовом до кооперативу “Оріана” про стягнення 340 тис. грн, що становлять вартість алюмінію, попередньо оплаченого, але не одержаного з вини відповідача.

Суддя господарського суду відмовив у відкритті провадження у справі на підставі того, що до суду звернулася неналежна сторона. Мале підприємство “Ринок-ІНВЕСТ”, яке пред’явило позов, є брокером торговельно-промислової асоціації “Топаз”, між ними укладено договір доручення про купівлю алюмінію у підприємства “Фактор-ІМЕК”. Договір доручення було укладено також між кооперативом “Оріана” та “Фактор-ІМЕК” (брокером продавця). На виконання цих договорів брокер продавця від його імені уклав договір про купівлю-продаж алюмінію з брокером покупця. Вказаний договір не був виконаний, алюміній покупець не одержав, незважаючи на те, що ним за платіжним дорученням перераховано кооперативу “Оріана” суму, відповідну вартості алюмінію. Оскільки неналежною є і друга сторона, то відкривати провадження та розглядати таку справу суддя вважає недоцільним.

Дайте правову оцінку процесуальним діям судді господарського суду.

39. Ухвалою господарського суду Харківської області заяву про затвердження мирової угоди, укладеної в ліквідаційній процедурі, залишено без розгляду. Заяву представника кре-

диторів про перегляд за нововиявленими обставинами ухвали господарського суду Харківської області залишено без розгляду. Закрито провадження у справі.

До Східного апеляційного господарського суду надійшла апеляційна скарга на вищевказану ухвалу, подана з дотриманням встановленого законом строку адвокатом від імені кредиторів. Заявник просить вищевказану ухвалу скасувати та направити справу для продовження розгляду до суду першої інстанції.

Також заявником зазначено, що ним не подаються документи на підтвердження повноважень представника апелянтів, оскільки вони наявні в матеріалах справи. Як вбачається з матеріалів справи, в них, дійсно, наявні ксерокопії ордерів на підтвердження представництва адвокатом інтересів кредиторів. Вказані ордери видано згідно з договорами на надання правової допомоги. Однак на копіях зазначених ордерів та договорів міститься лише відбиток печатки адвокатського бюро та підпис, при цьому відсутня дата їх засвідчення, назва посади, прізвище та ініціали особи, яка засвідчила копію. Щодо довіреності, виданої адвокату кредитором, суд зазначає, що наявна в матеріалах справи копія даного документа ніяк не засвідчена.

Яке рішення повинен прийняти суд у цьому випадку? Які підстави для відкриття провадження у господарській справі? Які підстави для відмови у відкритті провадження у господарській справі?

Т е м а 7. Підготовче провадження

Питання для обговорення

1. Мета та завдання підготовчого провадження.
2. Зміст підготовчого провадження.
3. Призначення справи до розгляду по суті.
4. Судові повідомлення та виклики.

Спеціальний матеріал

Про деякі питання практики застосування ГПК України:

роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_289800-97

Про деякі питання практики забезпечення позову: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 12.12.2006 р. № 01-8/2777. URL://<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v2776600-06>

Про деякі питання практики призначення судової експертизи: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 11.11.1998 р. № 02-5/424. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_424800-98

Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 23.08.1994 р. № 02-5/611. *Бюлетень законодавства і юрид. практики України*. 1998. № 3.

Про деякі питання уступки вимоги і переводу боргу: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 14.12.1993 р. № 01-6/1301. *Там же*. 1998. № 3.

40. Ухвалою господарського суду м. Києва було відкрито провадження у справі за позовом ЗАТ “Український страховий дім” до ЗАТ «Акціонерна страхова компанія “Інго Україна”» про стягнення в порядку регресу 24 900 грн. Під час підготовчого засідання від позивача надійшло клопотання про витребування додаткових документів, які є необхідними у справі доказами: акта виконаних робіт СТО та страхового полісу № ВВ/4974988.

Суддя відмовив у задоволенні цього клопотання на підставі того, що до наданого через канцелярію суду клопотання про витребування доказів представником позивача було прикладено не завірену копію довіреності. Відмову в задоволенні клопотання позивача суд також мотивував тим, що в заяві про витребування документів чітко не зазначено, які саме обставини перешкоджають їх наданню, не вказано підстави, із яких випливає, що ці документи знаходяться у відповідача. Суд роз'яснив позивачу, що ухвала про відмову в задоволенні клопотання про витребування доказів оскарженню не підлягає, а

заявлений позивачем позов буде залишено без розгляду.

Чи правильно вчинив суд? Визначте мету та завдання підготовчого провадження.

41. Під час підготовчого провадження позивач подав до суду клопотання про забезпечення позову. Ухвалою господарського суду Кіровоградської обл. заяву ТОВ ПМ “Фореста” про забезпечення позовних вимог задоволено частково. З метою забезпечення позову накладено арешт на грошові суми корпорації “Система ССБ” (об’єднання підприємств) у розмірі заявлених позовних вимог, що знаходяться на банківських рахунках; у задоволенні заяви в іншій частині, тобто про забезпечення позовних вимог, відмовлено.

Постановою Центрального апеляційного господарського суду ухвалу господарського суду Кіровоградської обл. залишено без змін, а апеляційну скаргу ТОВ ПМ “Фореста” – без задоволення.

Позивач, не погодившись із постановою суду апеляційної інстанції, звернувся до Верховного Суду із касаційною скаргою, в якій просить скасувати ухвалу господарського суду Кіровоградської обл. та постанову Дніпропетровського апеляційного господарського суду в частині відмови у задоволенні вимог про забезпечення позову і задовольнити клопотання позивача про заборону корпорації “Система ССБ” (об’єднання підприємств) вчиняти будь-які дії, пов’язані зі зміною організаційно-правової форми, реорганізацією корпорації.

Верховний Суд, розглянувши матеріали поданої касаційної скарги, дійшов висновку про неможливість прийняття її до провадження.

Дайте правову оцінку діям суду. На якій стадії процесу допускається забезпечення позову? Вкажіть підстави забезпечення позову та передбачені законом заходи до забезпечення позову. Чи може бути оскаржена ухвала суду про забезпечення позову та про відмову у забезпеченні позову?

42. ТОВ “Натурпродукт-Вега” звернулося до господарського суду Київської обл. з позовом до ТОВ “ВВС-ЛТД” про

стягнення заборгованості за отриманий за договором поставки товар у розмірі 4 871 375 грн та нараховану за прострочення платежу пеню в сумі 82 210 грн. Під час підготовчого провадження позивач звернувся до суду із заявою про забезпечення позову через накладення арешту на грошові кошти та нерухоме майно відповідача у розмірі заявлених позовних вимог.

Ухвалою господарського суду Київської обл. заяву ТОВ “Натурпродукт-Вега” про забезпечення позову задоволено частково та накладено арешт на грошові кошти ТОВ “ВВС-ЛТД”, що знаходяться на його банківських рахунках, у розмірі 4 953 319 грн.

Відповідач, не погодившись із цим, подав клопотання про скасування заходів забезпечення позову, вжитих згідно з ухвалою суду. В обґрунтування клопотання він зазначив, що вжиті заходи забезпечення позову є втручанням у господарські відносини та порушенням його прав. Суд у задоволенні клопотання про скасування заходів забезпечення позову відмовив. Відповідач подав апеляційну скаргу, в якій просив зазначену ухвалу скасувати, посиляючись на відсутність достатнього обґрунтування необхідності застосування таких заходів.

Суд апеляційної інстанції відмовив у задоволенні скарги, наголосивши, що за приписами п. 10 роз’яснень Президії Вищого арбітражного суду України від 23.08.1994 р. № 02-5/611 “Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову” (зі змін. та допов.), враховуючи, що забезпечення позову застосовується як гарантія задоволення законних вимог позивача, господарський суд не повинен скасовувати вжиті заходи до виконання рішення або зміни способу його виконання, за винятком випадків, коли потреба у забезпеченні позову з тих чи інших причин відпала або змінилися певні обставини, що існували до застосування заходів забезпечення позову.

Дайте правову оцінку діям суду. Які процесуальні дії можуть бути здійснені під час підготовчого провадження?

43. До господарського суду Київської обл. надійшла позовна заява ТОВ “Форум-Косметік” до малого приватного підприємства “Атлант-Плюс” про стягнення 147712 грн надмірно

сплачених коштів. Під час підготовчого засідання представником позивача подано клопотання про призначення судової будівельно-технічної експертизи. Суддя для повного та всебічного розгляду даної справи у зв'язку з тим, що при вирішенні господарського спору виникли питання, роз'яснення яких потребує спеціальних господарських знань, задовольнив клопотання позивача та призначив судову експертизу.

В ухвалі про призначення судової експертизи суд зазначив:

1. Призначити у справі за позовом ТОВ “Форум-Косметік” до малого приватного підприємства “Атлант-Плюс” судову будівельно-технічну експертизу.

2. Проведення судової експертизи доручити Київському науково-дослідному інституту судових експертиз, який знаходиться за адресою: м. Київ, вул. Смоленська, 6-а, на вирішення якої поставити питання щодо визначення фактичного обсягу та вартості виконаних робіт (загальна площа конструкцій) малим приватним підприємством “Атлант-Плюс” на об'єкті торговельно-офісного центру “Форум-Косметік” відповідно до укладеного договору підряду.

3. Zobov'язати позивача та відповідача надати експерту всі документи, необхідні для проведення експертизи.

4. Витрати, пов'язані із проведенням експертизи, покласти на сторони.

5. Справу для проведення судової будівельно-технічної експертизи направити до Київського науково-дослідного інституту судових експертиз.

При визначенні переліку питань, поставлених перед експертом, враховано запропоновані та надані позивачем питання для розгляду при проведенні експертизи. Відповідач заперечував проти експертизи, оскільки суд не взяв до уваги його думку щодо питань, які мають бути поставлені перед експертом.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте порядок призначення судової експертизи.

44. ТОВ “Донспецпром” звернулося до господарського суду з позовом до ТОВ “Вояж-ЛТД” про стягнення з останнього 1200500 грн. Позивач зазначив, що придбав у відповідача ав-

томобіль МАЗ з автоприцепом за вказану суму відповідно до укладеного договору купівлі-продажу.

Під час експлуатації з'ясувалося, що автомобіль продано технічно несправним, а це призвело до пожежі, внаслідок якої він став повністю непридатним для подальшого використання за призначенням.

Суддя в порядку підготовчого провадження призначив автотехнічну експертизу, якою встановлено, що причиною пожежі стало коротке замикання через дефекти ізоляції проводу акумуляторної батареї.

З урахуванням того, що з висновку експертизи неможливо з'ясувати, коли саме і з чийої вини виникло пошкодження ізоляції проводу, а також не доведено причинного зв'язку між діями відповідача, виникненням дефектів та пожежею, суддя призначив повторну експертизу. Позивач проти цього заперечував, посилаючись на те, що суд не врахував запропоновані ним питання, на які має дати відповідь судовий експерт, а без цього не можна правильно розглянути справу.

Чи правомірні дії суду? Чи належить до компетенції судді призначення повторної та додаткової експертизи під час підготовчого провадження?

45. ТОВ “Пері Україна” та приватне автотранспортне підприємство “Майстер Центр” звернулися до ТОВ “Агросфера” з позовом про стягнення збитків у розмірі 970000 грн, яких відповідач завдав у результаті несвоєчасних розрахунків за договором поставки.

Після перевірки відповідності поданої заяви вимогам закону та розгляду доданих до позовної заяви документів суддя відкрив провадження по справі, але в порядку підготовчого провадження вирішив питання про виключення автотранспортного підприємства “Майстер Центр” зі справи як неналежного позивача, оскільки за укладеним договором воно уступило право вимоги ТОВ “Пері Україна”.

Договір уступки вимоги укладений з урахуванням роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 14.12.1993 р. № 01-6/1301 “Про деякі питання уступки вимоги і

переводу боргу”, на підставі чого належним позивачем є ТОВ “Пері Україна”.

Чи правомірні дії суду? На якій стадії процесу та в якому порядку суд може замінити неналежну сторону належною?

46. АТ «Бізнесбанк-про» (далі позивач) звернулось до господарського суду з позовом до ТОВ «Чередар» (далі відповідач) про стягнення боргу за кредитним договором. Ухвалою від 06.06.2023 р. було відкрито провадження у справі та призначено судовий розгляд на 26.07.2023 р.

На адресу суду 04.07.2023 р. надійшла від відповідача заява, в якій останній просить суд провести врегулювання спору за участю судді.

У свою чергу, позивач через канцелярію суду 06.07.2023 р. також подав заяву з клопотанням про врегулювання спору за участю судді.

Суд 09.07.2023 р. постановив ухвалу, в якій задовольнив заяви сторін, розпочав процедуру врегулювання спору за участі судді, призначив першу спільну нараду на 19.07.2023 р. та зупинив провадження у справі.

Під час проведення спільної наради суддя роз’яснив представникам позивача та відповідача мету, порядок проведення врегулювання спору за участю судді, їх права та обов’язки. Суддя при цьому запропонував провести реструктуризацію боргу.

Від позивача до суду 25.07.2023 р. надійшла заява про припинення врегулювання спору за участі судді, оскільки він вважає, що суддя виходить за межі своїх повноважень у процедурі вирішення спору за участю судді.

Суддя постановив ухвалу від 26.08.2023 р., у якій:

- 1) припинив врегулювання спору за участю судді;
- 2) поновив провадження у справі;
- 3) призначив судові засідання на 30.08.23 р.

Дайте правову оцінку діям судді? Який порядок здійснення процедури врегулювання спору за участі судді? Чи були допущені порушення в діях судді?

Тема 8. Розгляд справи по суті

Питання для обговорення

1. Порядок ведення судового засідання.
2. Тимчасове зупинення процесу: перерва, відкладення розгляду та зупинення провадження.
3. Зупинення провадження у справі.
4. Закриття провадження у справі.
5. Залишення позову без розгляду.
6. Особливості вирішення окремих категорій господарських справ.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 09.04.2009 р. № 01-08/204. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_204600-09

Про деякі питання практики застосування статей 80 та 81 Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 23.08.1994 р. № 02-5/612. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_612800-94

Про практику Верховного Суду України у справах про банкрутство: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 06.05.2003 р. № 01-8/525. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_525600-03

Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин: рекомендації Президії Вищого господарського суду України від 28.12.2007 р. № 04-5/15. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v5_14600-07

Про практику застосування господарськими судами земельного законодавства: рекомендації Президії Вищого господарського суду України від 02.02.2010 р. № 04-06/15. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v06_1600-10

47. Державне науково-виробниче підприємство “Будтрейд” (далі – ДНВП “Будтрейд”) звернулося до господарського суду м. Києва з позовом до ТОВ “Інвестбуд” про спонукання до виконання зобов’язання за мировою угодою, затвердженою цим судом. Під час судового розгляду позивач уточнив початкові позовні вимоги та просив визнати недійсною вказану мирову угоду, а також поновити провадження у справі, в межах якої ДНВП “Будтрейд” ставив питання про розірвання договору підряду №1, укладеного з відповідачем. Рішенням місцевого господарського суду мирову угоду визнано недійсною, оскільки вона не відповідає вимогам закону.

Виходячи з суті мирової угоди й процесуальних механізмів її укладення та затвердження, дайте правову характеристику діям суду.

48. У серпні 2022 р. ТОВ “Квазар” (далі – ТОВ) звернулося до господарського суду з позовом до Регіонального відділення Фонду державного майна України в Запорізькій обл. (далі – відділення Фонду держмайна), ВАТ “Елемент” (далі – ВАТ) про визнання недійсним інформаційного повідомлення про проведення конкурсу та протоколу засідання конкурсної комісії з продажу пакета акцій, що становить 71,379% статутного фонду останнього. Одночасно позивач просив суд зобов’язати відділення Фонду держмайна провести новий конкурс з продажу пакета акцій ВАТ. В обґрунтування заявлених вимог позивач вказав, що опублікована інформація не є об’єктивною, адже не містить будь-яких застережень потенційним учасникам конкурсу з приводу можливої ліквідації товариства. Крім того, він посилався на неможливість ознайомитися з об’єктом приватизації та подати конкурсні пропозиції до органу приватизації з метою взяти участь у спірному конкурсі. У ході судового розгляду господарським судом задоволено заяву ТОВ про забезпечення позову, про що винесено відповідну ухвалу. Цією ухвалою відділенню Фонду держмайна заборонено вчиняти будь-які дії, пов’язані із проведенням конкурсу з продажу пакета акцій відповідача, у тому числі: приймати конкурсні пропозиції; про-

водити експертизу відомостей, які містяться в підтверджувальних документах; за підсумками експертизи складати та затверджувати протокол з переліком учасників, які допущені до подання конкурсних пропозицій ціни; передавати конкурсній комісії перелік учасників, які допущені до подання конкурсних пропозицій ціни; реєструвати конкурсні пропозиції учасників конкурсу; оголошувати зміст конкурсних пропозицій учасників конкурсу; проводити конкурс у вигляді торгів “з голосу”; вести і затверджувати протокол конкурсу; оголошувати і затверджувати результати конкурсу; укладати за результатами конкурсу договір купівлі-продажу.

Чи законні дії суду? Який порядок забезпечення позову передбачений чинним законодавством? На якій стадії процесу допускається забезпечення позову?

49. У вересні 2022 р. ВАТ “Універсал-Авіа” звернулося до господарського суду Харківської області з позовом до ТОВ “Спец Авіа Індустрія” про стягнення заборгованості за поставання електроенергії за договором оренди. Ухвалою господарського суду провадження у справі закрито на підставі п. 5 ч. 1 ст. 231 ГПК України (сторони уклали угоду про передачу даного спору на вирішення третейського суду). Своє рішення суд обґрунтовував тим, що 15.07.2021 р. між сторонами укладено договір оренди нежитлових приміщень, згідно з п. 12.1 якого всі спори між сторонами повинні вирішуватися шляхом переговорів. У разі неможливості вирішення спорів та розбіжностей у такий спосіб вони підлягають розгляду у постійно діючому третейському суді м. Харкова відповідно до його регламенту.

Постановою Східного апеляційного господарського суду ухвалу господарського суду Харківської області скасовано, оскільки угода про передачу спору на вирішення третейського суду між сторонами укладена до порушення провадження у справі, що унеможливило застосування положень п. 5 ч. 1 ст. 231 ГПК України.

Дайте правову оцінку діям судів першої й апеляційної інстанцій. Вкажіть підстави й процесуальні наслідки припинення господарським судом провадження у справі.

50. ВАТ “Центр розвитку моди” звернулося до ТОВ “КиївРусь” про визнання правочину недійсним. У судовому засіданні представник відповідача надав суду заяву, в якій на підставі п.3 ч.1 ст. 226 ГПК України просив залишити позов без розгляду, оскільки на даний час господарським судом м. Києва вже розглядається аналогічна справа за позовом між тими ж сторонами про той самий предмет і з тих самих підстав. Суд залишив це клопотання без задоволення, посилаючись на те, що у вказаному процесі інший правосуб’єктний склад. Зокрема, в ньому беруть участь не лише ВАТ “Центр розвитку моди” й ТОВ “КиївРусь”, а й третя особа – ТОВ «Українська будівельна компанія “Граніт”».

Чи є у даному випадку достатньо підстав для залишення заяви без розгляду? Назвіть відмінності залишення заяви без розгляду від закриття провадження у справі.

51. Рішенням господарського суду Миколаївської обл. визнано недійсним договір між ВАТ “Південшляхбуд” (далі – позивач) та ТОВ “Південшлях – 8” (далі – відповідач) та стягнуто з останнього на користь першого майно вартістю 176 027 грн. Після набрання рішенням законної сили позивач звернувся до господарського суду із заявою про його роз’яснення. Роз’яснюючи судові рішення, місцевий господарський суд, перерахувавши майно, вказав, що воно підлягає передачі позивачу згідно з відомістю приймання-передачі основних засобів в натурі на суму 176 027 грн, з дотриманням вимог Закону України “Про виконавче провадження”. Не погодившись з ухвалою місцевого господарського суду, відповідач звернувся зі скаргою до вищестоящої інстанції, в якій просив ухвалу скасувати, оскільки вважав, що суд першої інстанції своїм роз’ясненням фактично змінив суть рішення. Крім того, в обґрунтування своїх вимог апелянт посилався на те, що ухвалу про роз’яснення судового рішення було винесено першим заступником голови господарського суду Миколаївської обл., що суперечить приписам ст. 245 ГПК України, згідно з якими ухвала про роз’яснення

виноситься тим самим суддею, який і приймав це рішення.

Чи підлягає скарга задоволенню? Визначте порядок роз'яснення судом свого рішення.

52. Постановою господарського суду Харківської області від 25 травня 2022 р. товариство з обмеженою відповідальністю «Торговий будинок “Хладопром”» визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру; ліквідатором по справі призначено арбітражного керуючого Ківу, який зобов'язаний виконати всі дії по ліквідації банкрута в строк до 25.11.2022 р.

До господарського суду ліквідатором надано звіт та документи, які свідчать про завершення ліквідаційної процедури згідно з Кодексом України з питань банкрутства

Ухвалою господарського суду Харківської області від 15.08.2022 р. призначено до розгляду звіт ліквідатора на 06.09.2022 р.

Через канцелярію суду ліквідатором подані доповнення до звіту разом із додатками, які судом прийняті та долучені до матеріалів справи.

До канцелярії суду від Східної ОДПІ м. Харкова надійшло клопотання, в якому ОДПІ просить зупинити провадження по справі та направити матеріали справи про банкрутство до відповідних органів для проведення досудового розслідування з метою виявлення складу злочину.

Як повинен діяти суд у наведеній ситуації?

53. Приватне підприємство фірма “Бріз СПД” (м. Харків) звернулося до господарського суду з позовною заявою про стягнення з відповідача Комунального підприємства спеціалізованого підприємства по ремонту і будівництву автошляхів “Шляхрембуд” (м. Харків) суми боргу в розмірі 439878,00 грн згідно з мировою угодою, укладеною між сторонами.

Розглянувши матеріали справи, суд встановив, що ухвалою господарського суду Харківської обл. від 15.12.2022 р. по справі № 45/284-10 було затверджено мирову угоду, укладену між сторонами.

Відповідно до даної мирової угоди Комунальне підприємство спеціалізоване підприємство по ремонту і будівництву авто-

шляхів “Шляхрембуд” (м. Харків) виплачує основну суму боргу в розмірі 444878,00 грн протягом трьох місяців, щомісячно рівними частками по 1/3 боргу, тобто по 148292,67 грн, з дати затвердження судом мирової угоди.

Оскільки відповідач у встановлений строк (до 15.03.2023 р.) здійснив лише часткове погашення боргу в сумі 5000,00 грн, позивач звернувся до господарського суду з позовом про стягнення з відповідача залишку заборгованості в розмірі 439878,00 грн.

Як у даній ситуації має діяти суд?

54. ТОВ “Каскад” ЛТД, м. Дніпропрудне (позивач) звернулося до господарського суду Харківської обл. з позовом до відповідача – ВАТ Банк “БІГ Енергія”, м. Київ, про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню. До справи долучені треті особи: перша – приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Петров В.О., друга – ПП “Український автоцентр”, м. Енергодар, третя – відділ державної виконавчої служби Харківського районного управління юстиції Харківської обл. в особі державного виконавця Ігнатенка О.Б., м. Мерефа.

Ухвалою господарського суду Харківської обл. від 18.07.2022 р. було прийнято заяву до розгляду, відкрито провадження у справі та призначено її розгляд у відкритому судовому засіданні.

До господарського суду Харківської обл. 08.08.2022 р. від представника позивача надійшло клопотання, у якому позивач просить суд витребувати у відповідача докази відправки або пред’явлення позивачу будь-яких вимог.

Господарським судом Харківської обл. дане клопотання задоволено в повному обсязі і винесена відповідна ухвала про витребування доказів відправки або пред’явлення позивачу будь-яких вимог.

Як суд здійснює витребування доказів у господарському процесі? Чи правильні дії суду?

55. До господарського суду Дніпропетровської області

подано заяву ТОВ «Житлоцентр» про видачу судового наказу за вимогою про стягнення з фізичної особи – підприємця Петренка Є.П. заборгованості за договором про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій № 116 від 01.04.2020 р. за період з 01.08.2020р. по 31.07.2021 р. у сумі 9895 грн, 3% річних – 210 грн, інфляційних втрат – 696 грн, пені – 172 грн та судового збору 176,20 грн.

Суд видав наказ про стягнення з фізичної особи – підприємця Петренка Є.П. на користь ТОВ «Житлоцентр» заборгованості за договором про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій № 116 від 01.04.2020 р. за період з 01.08.2020 р. по 31.07.2023 р. у сумі 9895 грн.

У частині вимог щодо стягнення з фізичної особи – підприємця Петренка Є.П. 3% річних у сумі 210 грн, інфляційних втрат у сумі 696 грн, пені в сумі 172 грн суд відмовив ТОВ «Житлоцентр» у видачі судового наказу.

Проаналізуйте дії суду. Складіть судовий наказ і ухвалу про відмову у видачі судового наказу. Визначте вимоги, за якими може бути виданий судовий наказ. Назвіть підстави для відмови у видачі судового наказу.

56. До господарського суду Вінницької обл. 05.02.2022 р. надійшла заява фізичної особи – підприємця Демченка О.М. з вимогою про видачу судового наказу про стягнення з ТОВ «Сфера» заборгованості у розмірі 54 000 грн, яка виникла внаслідок невиконання договору, укладеного 01.06.2021 р., про надання юридичних послуг.

Від 10.02.2022 р. видано судовий наказ про стягнення з ТОВ «Сфера» на користь фізичної особи – підприємця Демченка О.М. 54 000 грн заборгованості за зазначеним договором про надання юридичних послуг.

Суд 11.02.2022 р. надіслав боржнику копію судового наказу разом з копією заяви стягувача про видачу судового наказу та доданими до неї документами. Як можна встановити з повернутого на адресу суду рекомендованого повідомлення про вручення поштового відправлення, текст судового наказу від 10.02.2022 р. та копію заяви стягувача про видачу судового на-

казу з доданими до неї документами ТОВ «Сфера» отримало 15.02.2022 р.

До канцелярії Господарського суду Вінницької обл. 03.03.2022 р. надійшла від ТОВ «Сфера» заява про скасування судового наказу від 10.02.2022 р., в обґрунтування якої зазначено, що між сторонами існує спір про право, а заявлені фізичною особою – підприємцем Демченком О.М. вимоги спираються на припущення, до того ж стягувач не навів доказів укладання договору про надання юридичних послуг і доказів надання ним вказаних послуг боржникові.

Яке рішення має прийняти суд з приводу поданої заяви про скасування судового наказу? Складіть відповідну ухвалу. Визначте порядок і строки подання заяви про скасування судового наказу, підстави для повернення заяви про скасування судового наказу. Визначте розмір судового збору при поданні заяви про видачу судового наказу і при поданні заяви про скасування судового наказу. Яке рішення має прийняти суд у разі подання боржником заяви про поновлення пропущеного строку?

57. До Господарського суду Чернігівської обл. 11.06.2022 р. надійшла заява Кириленка Ю.Ю. про видачу судового наказу про стягнення з Державного підприємства «Ніжинський ремонтний завод інженерного озброєння» 13 230 грн заборгованості з виплати заробітної плати за період з липня по жовтень 2021 р.

В обґрунтування поданої заяви заявник посиляється на порушення боржником вимог чинного законодавства України щодо своєчасної виплати нарахованої заробітної плати.

Ухвалою Господарського суду Чернігівської обл. від 16.11.2018 р. за заявою керівника боржника Державного підприємства «Ніжинський ремонтний завод інженерного озброєння» порушено провадження у справі про банкрутство.

Суд 14.06.2022 р. відмовив у видачі судового наказу, посиляючись на те, що заява не підлягає розгляду за правилами господарського судочинства.

Обґрунтуйте дії суду. Складіть відповідну ухвалу.

Тема 9. Перегляд судових рішень у господарському судочинстві

Питання для обговорення

1. Система перегляду судових рішень у господарському судочинстві
2. Загальна характеристика апеляційного провадження у господарському судочинстві
3. Загальна характеристика касаційного провадження у господарському судочинстві
4. Підстави та порядок передачі справ на розгляд палат Верховного Суду
5. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у господарському судочинстві.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики застосування розділу XII-2 Господарського процесуального кодексу України: постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 2 від 11.10.2010 р. URL://<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0002600-10>

Про деякі питання застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України: постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 7 від 17.05.2011 р. URL://<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0007600-11>

Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вищого господарського суду України № 04/5-366 від 28.03.02 р. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_366600-02

Про деякі питання практики застосування розділу XII-1 Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вищого господарського суду України № 04/5-367 від 28.03.02 р. URL://<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?>

[nreg=v_367600-02](#)

Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів: інформаційний лист Вищого господарського суду України № 01-06/249 від 15.03.2011 р. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_249600-11

58. Державне підприємство «126-й Харківський автомобільний ремонтний завод» звернулося до Східного апеляційного господарського суду із апеляційною скаргою на рішення суду першої інстанції. Суд апеляційної інстанції постановив ухвалу про повернення апеляційної скарги підприємства, мотивуючи це недотриманням порядку подачі апеляційної скарги, оскільки остання подана до суду апеляційної інстанції через суд першої інстанції, що суперечить вимогам ст. 257 ГПК України. Крім того, окремою підставою для повернення апеляційної скарги було названо непідтвердженість заявником повноважень представника і наголошено, що доданої до апеляційної скарги довіреності на ім'я Петренка П.П. недостатньо для підтвердження наявності відповідних повноважень, оскільки згідно з положенням Закону України «Про судоустрій і статус суддів» представництво інтересів осіб у судах апеляційної інстанції можуть здійснювати виключно адвокати. У зв'язку з цим, на думку судді-доповідача, до апеляційної скарги мав бути доданий ордер, а також копія свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю Петренка П.П. – представника апелянта.

Дайте правову оцінку діям апеляційного суду.

59. Ухвалою Західного апеляційного господарського суду апеляційну скаргу ТзОВ “Логістик” на рішення господарського суду Чернівецької обл. залишено без руху. Зобов’язано ТзОВ “Логістик” надати (надіслати) суду докази сплати судового збору у встановлених Законом України “Про судовий збір” порядку та розмірі за подання апеляційної скарги на рішення господарського суду Чернівецької обл. від 21.03.2022 р., докази надсилання копії скарги ТзОВ “Напої Плюс” (опис вкладення) та докази на підтвердження повноважень С. як адвоката на

представництво інтересів ТзОВ “Логістик”. Проте у встановлений судом термін скаргник не усунув недоліків апеляційної скарги, не надав доказів сплати судового збору, доказів надсилання копії скарги позивачеві та доказів на підтвердження повноважень С. як адвоката на представництво інтересів ТзОВ “Логістик”.

Яке рішення повинен прийняти суд у такому разі? Визначте склад осіб, які беруть участь на цій стадії господарського процесу.

60. Господарський суд Рівненської обл. ухвалив рішення про стягнення з ТОВ “Техінпекс” на користь ВАТ “Спецбудмаш” суми боргу. Відповідач отримав рішення після спливу двадцятиденного строку з моменту ухвалення вказаного процесуального документа. ТОВ “Техінпекс” звернулося з апеляційною скаргою на рішення суду з пропуском строку на апеляційне оскарження. У клопотанні про поновлення строків на апеляційне оскарження апелянт наводить як аргумент несвоєчасність отримання стороною рішення суду першої інстанції, внаслідок чого пропущено строки оскарження.

Чи підлягає клопотання задоволенню? Охарактеризуйте строки апеляційного оскарження та порядок його реалізації.

61. Рішенням господарського суду Донецької обл. задоволено позовні вимоги ПП “Мрія” до ТОВ “Спецтехніка” про визнання права власності на нежитлові приміщення загальною площею 127 м². На рішення суду першої інстанції ПАТ “Укрсоцбанк” подало апеляційну скаргу як особа, що не брала участі у розгляді справи, але, незважаючи на це, суд прийняв рішення, що безпосередньо торкається її прав та обов’язків. Свої вимоги про скасування судового рішення апелянт мотивував тим, що нежитлові приміщення, на які визнано право власності за позивачем, знаходяться в заставі у апелянта за кредитним договором, укладеним між банківською установою та ПП “Мрія”.

На якій процесуально-правовій підставі апелянт може бути суб’єктом права на апеляційне оскарження? Чи можливе в даному випадку скасування судового рішення і направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції?

62. При розгляді касаційної скарги приватного підприємця Мацуріна Р.І. на ухвалу Східного апеляційного господарського суду суб'єкт касаційного оскарження подав клопотання про збільшення позовних вимог. Колегія суддів Верховного Суду відмовила у цьому на тій підставі, що при касаційному розгляді відбувається перевірка законності ухвали суду апеляційної інстанції в межах розгляду справи судом першої інстанції і апеляційним судом.

Чи законні дії Верховного Суду? Визначте порядок розгляду господарської справи судом касаційної інстанції.

63. Рішенням господарського суду Закарпатської обл. було задоволено позов ВАТ «ПростоБанк» про солідарне стягнення з ТОВ «Теплоізоляція» (позичальника) та ТОВ «Гарантінвест» (поручителя) заборгованості за кредитним договором.

Постановою Західного апеляційного господарського суду апеляційну скаргу ТОВ «Гарантінвест» задоволено, рішення суду першої інстанції про стягнення заборгованості за кредитом з ТОВ «Теплоізоляція» залишено в силі, в іншій частині вимог – відмовлено у задоволенні позову. Скасовуючи рішення суду першої інстанції та відмовляючи у задоволенні позову в частині вимог до поручителя за кредитним договором – ТОВ «Гарантінвест», суд апеляційної інстанції посилався на недотримання позивачем встановлених законом строків пред'явлення вимоги до поручителя, внаслідок чого поруку слід визнати припиненою.

Не погодившись із таким рішенням апеляційного суду, ВАТ «ПростоБанк» звернулося до Верховного Суду із касаційною скаргою, в якій просило суд касаційної інстанції скасувати оскаржуване рішення та залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Ознайомившись зі змістом касаційної скарги та доводами, викладеними у ній заявником, суддя-доповідач постановив ухвалу про відмову у відкритті касаційного провадження з посиланням на п. 1 ч. 2 ст. 293 ГПК України. Обґрунтовуючи своє рішення, суддя-доповідач зазначив, що Верховним Судом вже неодноразово висловлювалась правова позиція з питання пра-

вільного застосування положень ч. 4 ст. 559 ЦК України щодо підстав припинення поруки. Оскільки оскаржуване рішення суду апеляційної інстанції цілком узгоджується з усталеною практикою Верховного Суду, підстав для перегляду такого рішення судом касаційної інстанції немає.

З яких підстав допускається відмова у відкритті касаційного провадження? Проаналізуйте дії судді-доповідача.

64. У березні 2022 р. ТОВ «Доррембуд» звернулося до Господарського суду Полтавської області з позовом до Кременчуцької міської ради про стягнення 25 млн 150 тис. грн відсотків за користування чужими грошовими коштами.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою Східного апеляційного господарського суду, позов задоволено частково: присуджено стягнути з Кременчуцької міської ради на користь ТОВ «Доррембуд» відсотки за користування чужими коштами в розмірі 23 млн 15 тис. грн. У іншій частині позову відмовлено.

Розглядаючи справу, суди дійшли висновку про обґрунтованість вимоги про нарахування відсотків за користування чужими грошовими коштами на рівні облікової ставки Національного банку України, застосувавши до спірних правовідносин приписи ст. 1048 ЦК України за аналогією закону (ст. 8 ЦК України).

Не погодившись із вказаними рішеннями, Кременчуцька міська рада подала касаційну скаргу до Верховного Суду, за якою було відкрито касаційне провадження. При попередньому розгляді справи колегія суддів Касаційного господарського суду погодилася з висновками судів попередніх інстанцій щодо обґрунтованості нарахування відповідачу відсотків за користування чужими грошовими коштами на рівні облікової ставки Національного банку України із застосуванням за аналогією закону приписів ст. 1048 ЦК України.

Разом із тим така позиція колегії суддів суду касаційної інстанції не узгоджувалася із правовими висновками Верховного Суду України, висловленими у постанові від 15.04.2015 р. у справі № 910/2899/14, згідно з якими правовідносини, що склалися внаслідок припинення договору поставки і безпідставного

збереження грошових коштів, не є подібними за змістом до позикових правовідносин, а тому відсутні підстави для застосування аналогії закону, передбаченої ст. 8 ЦК України.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення має прийняти суд касаційної інстанції за результатами розгляду касаційної скарги?

65. Рішенням господарського суду Кропивницької обл. від 15.08.2021 р., залишеним без змін постановою Центрального апеляційного господарського суду від 10.02.2022 р., задоволено позов ПрАТ «Агроінновація» до ФОП Тлумак А.Т. про стягнення за договором поставки сільгоспобладнання № 17-СО-443 від 17.03.2018 р. заборгованості відсотків за користування чужими грошовими коштами та інфляційних втрат. Вказане рішення набуло законної сили.

ФОП Тлумак А.Т. 01.09.2023 р. звернувся до Центрального апеляційного господарського суду із заявою про перегляд вищевказаних судових рішень за нововиявленими обставинами. В обґрунтування своєї заяви ФОП Тлумак А.Т. посилався на те, що постановою Верховного Суду у складі колегії суддів касаційного господарського суду від 22.04.2023 р. було задоволено його касаційну скаргу на постанову Південно-Західного апеляційного господарського суду від 17.12.2022 р. та залишено в силі рішення господарського суду Миколаївської обл. від 10.10.2022 р. Цим рішенням договір поставки сільгоспобладнання № 17-СО-443, укладений 17.03.2018 р. між ПрАТ «Агроінновація» та ФОП Тлумак А.Т., визнано судом недійсним.

Враховуючи викладене, заявник просив Центральний апеляційний господарський суд скасувати рішення Господарського суду Кропивницької обл. від 15.08.2021 р. та постанову Центрального апеляційного господарського суду від 10.02.2022 р. за нововиявленими обставинами, ухваливши нове рішення про відмову ПрАТ «Агроінновація» у задоволенні позову.

Проаналізуйте ситуацію. Чи є в наведеному випадку підстави для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами? Яке рішення має ухвалити суд?

66. Ухвалою господарського суду Харківської обл. відмовлено ТОВ «Сазон» у задоволенні заяви про перегляд ухвали господарського суду за нововиявленими обставинами. ТОВ «Сазон» з ухвалою суду першої інстанції не погодилося, подало апеляційну скаргу, в якій, посилаючись на порушення норм чинного законодавства, просить: скасувати ухвалу господарського суду Харківської обл.; переглянути за нововиявленими обставинами ухвалу господарського суду Харківської обл. у справі; відмовити у задоволенні позовних вимог ПАТ «Прокредит Банк» про визнання недійсними результатів аукціону з продажу нерухомого майна банкрута у справі; визнати недійсним укладений за результатами аукціону договір купівлі-продажу.

Заперечень проти відкриття апеляційного провадження на час постановлення ухвали від учасників справи не надійшло.

Яке рішення має прийняти суд у такому випадку? Які підстави для відмови у відкритті провадження у господарській справі?

Тема 10. Виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду

Питання для обговорення

1. Характеристика виконавчого провадження.
2. Учасники виконавчого провадження.
3. Наказ господарського суду і пред'явлення його до виконання.
4. Порядок виконання судових рішень.
5. Відстрочка або розстрочка виконання, зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови.
6. Поворот виконання рішення, ухвали, постанови господарського суду.
7. Оскарження дій органів виконавчої служби.
8. Зміна способу та порядку виконання рішення господарського суду.

Спеціальні матеріали

Про відповідальність за невиконання рішень арбітражного суду: роз'яснення Вищого арбітражного суду України № 01-8/108 від 14.03.2000 р. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_108800-00

Про деякі питання практики застосування статті 121 Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 12.09.1996 р. № 02-5/333. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_333800-96

Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України: роз'яснення Президії Вищого господарського суду України від 28.03.2002 р. № 04-5/365. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_365600-02

67. Господарський суд Дніпропетровської обл. 15.09.2022 р. у справі за позовом ВАТ “Південний гірничо-збагачувальний комбінат” до ТОВ “Безпека, охорона, гарантія” про стягнення 50000 грн у рахунок відшкодування збитків, спричинених псуванням майна позивача, ухвалив рішення про задоволення позову, а 26.11.2022 р. був виданий судовий наказ № 27/92/2022. Господарський суд без виклику сторін розглянувши 08.12.2022 р. заяву відповідача, яка надійшла 01.02.2022 р., виніс ухвалу про зміну способу та порядку виконання рішення суду.

Проаналізуйте дії суду. У який спосіб може бути оскаржена ухвала про зміну способу та порядку виконання рішення суду?

68. Господарський суд Харківської обл. у справі за позовом ДП “Інститут низьких температур” до АТ “Азот” 27.05.2022 р. постановив рішення про стягнення з АТ “Азот” на користь ДП “Інститут низьких температур” заборгованості за договором оренди у сумі 200 000 грн. Стягувач, не встигши пред’явити наказ до виконання, його втратив, після чого звер-

нувся до державної виконавчої служби із заявою про звернення державного виконавця до господарського суду за видачею дубліката наказу.

Який порядок видачі дубліката наказу? Хто має право звертатися до суду із заявою про видачу дубліката наказу? Які документи мають бути додані до заяви про видачу дубліката наказу?

69. До відділу ДВС Печерського районного управління юстиції у м. Києві 01.04.2022р. надійшов наказ Господарського суду Київської обл. № 2-356 від 10.01.2022 р. про стягнення з БАТ “Марія” на користь ТОВ “Антошка” заборгованості у сумі 75 250 грн. Реквізити БАТ “Марія”: м. Київ, вул. Пушкінська, буд. 1, оф. 45; код ЄДРПОУ 32657845. Реквізити ТОВ “Антошка”: м. Київ, вул. Лесі Українки, буд. 15, кв. 16; код ЄДРПОУ 7863409. Територіально БАТ “Марія” належить до Подільського адміністративного району.

Якими мають бути дії державного виконавця? Які вимоги ставляться до виконавчого документа? У яких випадках державний виконавець може відмовити у відкритті виконавчого провадження за наказом господарського суду?

70. Рішення господарського суду Донецької обл. у справі за позовом ПП “Артурчик” до АТ “Парус” про стягнення з АТ “Парус” на користь ПП “Артурчик” заборгованості за договором постачання продукції у сумі 40578 грн 45 коп. було постановлено 10.01.2022 р. На це рішення подано апеляційну скаргу. Східний апеляційний господарський суд залишив рішення першої інстанції без змін.

За судовим наказом господарського суду Московський відділ ДВС Донецького міського управління юстиції стягнув з АТ “Парус” на користь ПП “Артурчик” заборгованість у сумі 40578 грн 45 коп.

За касаційною скаргою АТ “Парус” Верховний Суд 12.05.2022 р. постановив рішення про скасування рішень апеляційного суду Донецької обл. та господарського суду Донецької обл. і постановив нове рішення, яким відмовив у задоволенні по-

зовних вимог ПП “Артурчик” до АТ “Парус” про стягнення з АТ “Парус” на користь ПП “Артурчик” заборгованості за договором постачання продукції у сумі 40578 грн 45 коп. у повному обсязі.

Який порядок проведення повороту виконання рішення суду? Хто має право звертатися до суду із заявою про поворот виконання рішення? Які документи додаються до заяви про поворот виконання рішення суду?

71. Господарський суд м. Києва ухвалив рішення про стягнення з ТОВ (відповідача) на користь клієнта адвокатської компанії (позивача) суми заборгованості за вирощене та поставлене насіння соняшнику в розмірі 386525,00 грн. У процесі виконання судового рішення сторони уклали мирову угоду та подали її на затвердження до відділу державної виконавчої служби Голосіївського районного управління юстиції у м. Києві, у провадженні якого знаходилася справа. Державний виконавець затвердив мирову угоду та виніс постанову про закінчення виконавчого провадження.

Чи правомірні дії державного виконавця? Як відбувається завершення виконавчого провадження при укладенні сторонами мирової угоди?

72. Господарський суд Луганської обл. 20.09.2022 р. ухвалив рішення про стягнення з ПП “Капітал-2002” (вул. Артема, буд. 99А, м. Луганськ, іден. номер 32279280) на користь Кріпенської селищної ради (вул. 40 років Жовтня, буд. 16, смт. Кріпенський Антрацитівського р-ну Луганської обл., іден. номер 04337794) заборгованості за договором оренди землі в сумі 20925 грн 45 коп. та видав судовий наказ № 45/678/2022. Представником стягувача 21.09.2022 р. було подано заяву до відділу Державної виконавчої служби Станично-Луганського районного управління юстиції про примусове виконання рішення.

Складіть судовий наказ. Якими мають бути дії державного виконавця?

Тема 11. Провадження у справах за участю іноземних суб'єктів господарювання

Питання для обговорення

1. Процесуальні права та обов'язки іноземних суб'єктів господарювання.
2. Загальні правила підсудності господарським судам України справ з іноземним елементом.
3. Судовий імунітет іноземної держави, її дипломатичних представників та інших осіб.
4. Виконання судових доручень іноземних судів і звернення господарських судів України з дорученнями до іноземних судів.
5. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.

Спеціальні матеріали

Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422.

Конвенція о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений от 10.06.1958 г. *Офіційний вісник України*. 2004. № 45. Ст. 3004.

Соглашение о порядке разрешения споров, связанных с осуществлением хозяйственной деятельности от 20.03.1992 г. *Офіційний вісник України*. 2005. № 12. Ст. 587.

Европейская конвенция о внешнеторговом арбитраже от 21.04.1961 г. *Офіційний вісник України*. 2004. № 44. Ст. 2940.

Договір між Україною і Китайською Народною Республікою про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах від 31.10.1992 р. // Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн. 1: Боротьба зі злочинністю та взаємна правова допомога. Київ: Юрінком Інтер, 1996.

Конвенція про вручення за кордоном судових та позасу-

дових документів у цивільних або комерційних справах від 15.11.1965 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 31. Ст. 2124.

Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах від 18.03.1970 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 49. Ст. 423.

Про деякі питання практики розгляду справ за участю іноземних підприємств і організацій: роз'яснення Президії Вищого господарського суду України від 31.05.2002 р. URL://http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_608600-02

Про узагальнення судової практики вирішення господарськими судами окремих категорій спорів за участю нерезидентів: Вищий господарський суд України. Узагальнення судової практики від 01.01.2009 р. URL://<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0001600-09>

Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961 р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 46. Ст. 2419.

73. До господарського суду Миколаївської обл. звернулося українське ТОВ з позовом, що впливає з договору купівлі-продажу, до морського торговельного пароплавства іноземної держави, яке має представництво на території України.

Іноземне торговельне пароплавство подало відзив на позов із запереченням по суті заявлених вимог із посиланням на ту обставину, що з позивачем немає угоди про розгляд спорів у господарському суді в Україні.

Господарський суд відмовив у прийнятті позовної заяви, вказавши, що спір не підлягає розгляду в господарському суді, оскільки сторони не уклали письмової угоди про передачу спору за участю іноземної особи до господарського суду в Україні.

Чи правильні дії господарського суду?

74. До господарського суду Одеської обл. звернулося українське зовнішньоторговельне об'єднання з позовом до англійської торговельної компанії.

Спір виник із зовнішньоторговельної угоди, яка повинна

була виконуватися переважно на території України.

Зовнішньоторговельний контракт, підписаний сторонами, містив арбітражне застереження про передачу спору до третейського суду, однак позов було подано до господарського суду в Україні. Відповідач (англійська фірма) подав свої заперечення на позов, докази в їх обґрунтування, брав участь у судових засіданнях під час розгляду спору по першій інстанції.

Лише після винесення господарським судом рішення по суті спору відповідач звернувся з апеляційною скаргою на рішення місцевого господарського суду, посилаючись на те, що господарський суд не мав права розглядати даний спір, оскільки угодою сторін передбачався розгляд спору третейським судом.

Чи правомірні дії англійської фірми? Чи мав право господарський суд розглядати цю справу?

75. До господарського суду Харківської обл. звернулася з позовом до українського відповідача китайська фірма. Співиник з договору поставки, укладеного для реалізації міжнародного договору. До позовної заяви додавалися письмові докази, на які посилалася сторона в обґрунтування своїх вимог. Усі документи, що містили письмові докази, зокрема й статутні, а також договір поставки та ін., були викладені китайською мовою.

Помітки про легалізацію на документах не було. Переклад українською мовою не додавався.

Чи мав право господарський суд приймати такі докази?

76. До господарського суду Полтавської обл. звернулося українське акціонерне товариство відкритого типу з позовом, що впливає з договору підяду, до німецької будівельної фірми, яка виконувала роботи на території України.

Позивач подав до суду в обґрунтування своїх вимог копії установчих документів із засвідченим офіційним перекладом, які містили адресу фірми в Німеччині.

На цю адресу господарський суд надіслав поштою повідомлення відповідачеві про час і місце судового розгляду, проте відповідач до суду не з'явився. Господарський суд виніс рішення по суті спору на користь позивача.

Відповідач подав апеляційну скаргу на рішення місцевого господарського суду, посилаючись на те, що він неналежним чином був оповіщений про час і місце судового розгляду, через що не був присутнім у суді під час судового розгляду і не подав заперечення щодо пред'явлених до нього вимог.

Який порядок вручення судових документів?

77. До господарського суду Львівської обл. звернулося українське акціонерне товариство з позовом до музею образотворчого мистецтва, який знаходиться на території іншої держави – учасника Співдружності Незалежних Держав. Договір про спільну діяльність був укладений на території України і передбачав, що з матеріалів української сторони буде виготовлено іноземною особою нове майно для українського підприємства.

У договорі не було визначено матеріальне право, якому підпорядковувалася дана угода, не вказано, що всі спори будуть вирішуватися в господарському суді за місцем знаходження української сторони. Умови договору не містили положень про відповідальність сторін за неналежне виконання зобов'язань.

Позивач, заявляючи позовні вимоги, наполягав на передачі належного йому майна і стягненні штрафу за несвоєчасне його повернення, посилаючись на норми цивільного законодавства України. Відповідач спростовував вимоги позивача з посиланням на законодавство власної країни.

Як має бути вирішено питання про застосовне право?

78. У господарському суді Полтавської обл. розглядалася справа за позовом білоруської компанії до українського акціонерного товариства про відшкодування збитків від виплати пенсії працівникові позивача – інваліду II групи.

Як впливає з матеріалів справи, позивач виплатив пенсійні суми Гродненському фонду соціального захисту населення у зв'язку зі спричиненням каліцтва своєму працівникові. Виробнича травма заподіяна працівнику позивача на території Республіки Білорусь з вини відповідача, який допустив випуск трактора з конструкторським недоліком.

Визначте, яке право є застосовним у даному разі.

3. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СУДОЧИНСТВО В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”

1. Система господарських судів України.
2. Поняття господарського судочинства.
3. Джерела господарського судочинства.
4. Стадії господарського судочинства.
5. Поняття принципів господарського судочинства, їх система.
6. Принцип процесуальної рівності сторін.
7. Принципи диспозитивності та змагальності.
8. Принцип гласності.
9. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.
10. Склад господарського суду.
11. Суддя господарського суду. Відвід судді.
12. Склад учасників господарського судочинства.
13. Сторони господарського судочинства. Права та обов'язки сторін.
14. Співучасть у господарському судочинстві.
15. Процесуальне правонаступництво.
16. Залучення до участі у справі іншого відповідача. Заміна неналежного відповідача.
17. Треті особи в господарському судочинстві.
18. Представники сторін і третіх осіб.
19. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб
20. Участь у господарському судочинстві судового експерта.
21. Юрисдикція господарських судів. Предметна та інстанційна юрисдикція.
22. Поняття та види підсудності справ господарському суду.
23. Виключна підсудність справ.
24. Передача справи з одного господарського суду до іншого господарського суду.
25. Поняття доказування в господарському судочинстві.
26. Предмет доказування.

27. Підстави звільнення від доказування.
28. Обов'язок доказування і подання доказів.
29. Поняття і види доказів у господарському судочинстві.
30. Належність, достовірність, достатність доказів і допустимість засобів доказування.
31. Письмові докази і порядок їх дослідження.
32. Речові докази і порядок їх дослідження.
33. Електронні докази і порядок їх дослідження.
34. Призначення і проведення судової експертизи. Висновок судового експерта.
35. Оцінка доказів.
36. Забезпечення позову (поняття, підстави, види).
37. Процесуальний порядок вжиття заходів забезпечення позову.
38. Склад судових витрат.
39. Судовий збір (поняття, платники, розмір ставок судового збору).
40. Пільги щодо сплати судового збору.
41. Порядок сплати судового збору. Повернення судового збору.
42. Розподіл судових витрат.
43. Поняття та види процесуальних строків у господарському судочинстві.
44. Закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків.
45. Відновлення та продовження процесуальних строків.
46. Позов (поняття та елементи).
48. Передумови права на пред'явлення позову.
49. Письмові заяви учасників справи.
50. Форма і зміст позовної заяви.
51. Порядок подання позовної заяви.
52. Відмова у відкритті провадження у справі.
53. Повернення позовної заяви (підстави та процесуальний порядок).
54. Відкриття провадження у справі. Правові наслідки відкриття провадження у справі.
55. Підготовче провадження. Підготовче засідання.
56. Розгляд справи по суті в суді першої інстанції. Поряд-

док проведення судового засідання

57. Відкладення розгляду справи, перерва в засіданні.

58. Зупинення провадження у справі та його поновлення.

59. Закриття провадження у справі.

60. Залишення позову без розгляду.

60. Фіксування судового процесу.

61. Розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження.

62. Поняття та види судових постанов.

63. Процесуальний порядок прийняття та проголошення рішення.

64. Вимоги, яким повинно відповідати рішення господарського суду.

65. Частини рішення господарського суду та їх зміст.

66. Засоби усунення недоліків рішення господарським судом, який його постановив.

67. Ухвала господарського суду (поняття, зміст, види).

68. Окрема ухвала.

69. Порядок відкриття апеляційного провадження у господарському судочинстві.

70. Порядок розгляду справ в апеляційному господарському суді.

71. Повноваження апеляційної інстанції.

72. Підстави для скасування або зміни рішення місцевого господарського суду апеляційним судом.

73. Апеляційні скарги на ухвали місцевого господарського суду.

74. Загальна характеристика касаційного провадження у господарському судочинстві.

75. Право касаційного оскарження та порядок його здійснення.

76. Повноваження суду касаційної інстанції.

77. Перегляд судових рішень за винятковими обставинами.

78. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

79. Врегулювання спору за участю судді.

80. Розгляд справ в порядку спрощеного провадження.

81. Загальна характеристика виконання постанов госпо-

дарського суду.

82. Учасники виконавчого провадження, їх права та обов'язки.

83. Органи примусового виконання судових постанов.

84. Порядок і умови здійснення виконавчого провадження по господарських справах.

85. Наказ господарського суду і пред'явлення його для виконання.

86. Поворот виконання рішення, постанови.

87. Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів.

88. Видача виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду.

89. Підсудність судам справ за участю іноземних суб'єктів господарювання.

90. Звернення господарських судів із судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави.

91. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

92. Виконання доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів.

93. Визнання і виконання рішень іноземних арбітражних (господарських) судів.

94. Загальна характеристика провадження у справах про банкрутство.

95. Особливості провадження у справах про банкрутство окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності.

96. Особливості розгляду справ за заявами органів Анти-монопольного комітету України, Рахункової палати з питань, віднесених законодавчими актами до їх компетенції.

97. Особливості розгляду справ, що виникають із корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером).

98. Особливості розгляду справ у спорах щодо обліку прав на цінні папери.

99. Особливості розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин, в яких беруть участь суб'єкти господарської діяльності.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Програма навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах”.....	4
2. Завдання до практичних занять та самостійної роботи.....	8
Тема 1. Поняття “господарське судочинство”.....	8
Тема 2. Принципи господарського судочинства.....	10
Тема 3. Предметна та суб’єктна юрисдикція господарських судів. Підсудність справ.....	15
Тема 4. Учасники господарського процесу.....	19
Тема 5. Докази в господарському процесі.....	29
Тема 6. Відкриття провадження у справі.....	36
Тема 7. Підготовче провадження.....	41
Тема 8. Розгляд справи по суті.....	48
Тема 9. Перегляд судових рішень у господарському судочинстві..	56
Тема 10. Виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду..	62
Тема 11. Провадження у справах за участю іноземних суб’єктів господарювання.....	66
3. Програмні питання з навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах”.....	70

Навчальне видання

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОЧИНСТВО
В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”**

для студентів IV курсу денної форми навчання

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 “Право”
спеціальності 081 “Право”

У к л а д а ч і : ЖУШМАН Максим Вікторович,
ГУЗЕ Костянтин Анатолійович,
КОЛОМІЄЦЬ Яна Леонідівна,
ПОПОВ Олександр Ігорович,
ШПАК Максим Володимирович

Відповідальний за випуск *К. В. Гусаров*
Редактор *О. І. Борисенко*